

1755.

1. Longuich, Gaspardus: De Palmarum confederatiombus.
2. Willenberg, Samuel Fredericus: De obligatione ad lites electas
messinas.

1737.

1. Willenberg, Samuel Fredericus: De excessibus et paucis
desideriis. 2 Sept 1737 et 1740

1740

1. Kalmus, Jo. Adamus: De religione medici

1752.

1. Thrausius, Georgius Fredericus: De extentiva potestas inter
proclamatione
- 2 Thrausius, Georgius Fredericus: De officio iudicis, si obis
non sit legis sit dubia.

1757.

1. Pauli, Martinus Gollieb: De modis erundae veritate
his in processibus.

1758

1. Pauli, Martinus Gollieb: De legitimatione per rescriptum principis

1757.

1. Panti, Martium Gallius: Utrum ei, qui sub tutela vivens,
hodie sui vult an aliorum juris hominis?

1758.

1. Panti, Martium Gallius: De incongrua praxi doctrinae
juris Romani de restitutione in integrum in capite metus
et doli. 2 exempl.

1761.

1. Panti, Martium Gallius: De jure representationis epusque
in Germania origine et progressu.

1762.

1. Panti, Martium Gallius: De executoribus ultimorum volun-
tatum.

1763.

1. Panti, Martium Gallius: De lege commissoria

1765

1. Gradsky, David: De jure Calmeuri in doctrina de contracti-
bus in legibus Romanis commentato

1768

1. Gralath, David: De officio Caesi circa injurias observan-
dis

1771.

1. Gralath, David: De causis post mortem
[von Sachen nach todtes Hand].

1772.

1. Gralath, David: De solemnitatibus testamentorum cater-
nis

1780.

1. Gralath, David: De privilegio peregrinorum forensi, quod
Germaniae de iure vocatur.

1784.

1. Gralath, David: De commodis et juribus, quae ex his
et conditio civitatum maritimarum naturalis, et
commercium in iisdem exercenda intulgent.

2. Haussius, Carolus Gottlob: De iure iurando.

1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

10
EXERCITATIO JURIS
QUA
EXPONITVR QVAESTIO
VTRVM IIQVI SVB TVTELA VIVVNT
HODIE SVI SINT AN ALIENI
JURIS HOMINES?

PRAESIDE
MARTINO GOTTLIEB PAVLI

J. V. D. JUR. ET HIST. PROF. PVBL. ET ATHEN. INSPECT.
DIE XXVI. APRIL. A. R. S. C I D I D C C L V I I.
IN AVDITORIO MAXIMO
AD DISCEPTANDVM PROPOSITA

AB
AVCTORE
CONSTANTINO ERNESTO GRODDECK
L. L. C.

GEDANI
TYPIS THOMAE JOANNIS SCHREIBERI, SENATVS
ET ATHENAEI TYPOGRAPHI.

56,

EXERCITATIO JURIS

1771

EXCERPTA QUAE

UTRIUSQUE IURIS CIVILIS

NOTAE SINT AN ALIENI

JURIS HOMINES?

PHASEIDE

MARTINO GOTTLIEB PAULI

IN ACADEMIA JURIS CIVILIS

IN ACADEMIA JURIS CIVILIS

IN ACADEMIA JURIS CIVILIS

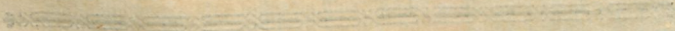
AD ACADEMIAM JURIS CIVILIS

1771

AVCTORE

CONSTANTINO ERNSTO GRODDECK

L. L. C.

GEDANI

THOMAS JOHANNIS SCHREIBER, SENATUS

ET ACADEMIAE JURIS CIVILIS

VIRO
GENEROSO ATQVE MAGNIFICO
DOMINO
CAROLO GRODDECK

REIPUBLICAE PATRIAE

CONSVLI GRAVISSIMO, CAMERARIO ET COMMISSARIO

MILITVM LONGE MERITISSIMO

PARENTI SVMMA PIETATE COLENDO

DEVENERANDO

HANC DISSERTATIONEM

CEV

STVDIORVM SVORVM PRIMITIAS

OMNI QVA PAR EST OBSERVANTIA AC PIETATE

D. D. D.

FILIVS OBSEQUENTISSIMVS

CONSTANTINVS ERNESTVS GRODDECK

L. L. C.

3

56,

Vir Generose ac Magnifice

Parens summum Venerande!

*Non est, quod altius rationes, Tibi
hoc, quicquid est, diligentiae
meae specimen filiali obseruantia
consecrandi, repetam; cum offi-
cium meum & pietas, quam Ti-
bi debeo, jam de ejus necessitate summa eaque maxi-
ma me jam satis conuincunt. Tua enim merita, Tua
beneficia in me collata sunt tanta, ut ea indicare, te-
merarium quidquam, ea vero iustis, quam par est,
laudibus efferre, esset impossibile. Exstant tanta Tuae
beneuolentiae, & nunquam satis laudandi paterni amo-*

ris

ris in me specimina, ut iis fruentis essem indignis-
mus, nisi per omnem vitam meam ea memoria recole-
rem & conseruarem. Nullum ideo mihi superest du-
bium, quin Tibi hanc Dissertationem meam consecrem,
quam ceu primitias studiorum meorum in lucem edidi
publicam, cujusque, priusquam valedicam patriae jam
iter ad studiorum meorum profectus longiores medians,
publicam suscepi defensionem. Accipe igitur PARENS
SVMMVM VENERANDE hanc, qualiscunque sit,
operam; Accipe hanc ceu publicum meae in Te pieta-
tis, & dum viuam, semper duraturae obseruantiae
testimonium, meque ut in posterum Tuo Fauore, Tuoque
amore prosequaris humillimis Te adeo precibus. Quod
reliquum est, DEVM Ter Optimum Maximum precor,
ut Te PARENS NVNQVAM SATIS VENERANDE
in Emolumentum Patriae, Decus Familiae, & in meam
quoque salutem quam diutissime vigere velit. Conseruet
Te in salutem Patriae, Tua consilia in re ciuili ac
militari

militari concepta bene succedere jubeat, Teque in se-
cunda aequae ac in fortuna adversa felicitate frui patia-
tur sempiterna. Perdurare sinat Tuam sanitatem & in-
colunitatem, nec non animi vigorem, praesentiam
atque dexteritatem, quae Tibi sunt propria, in lon-
gissimos usque annos, Teque cunulet omni, qua es
dignus, felicitate summa. Maneat Tibi in rebus se-
cundis ut in adversis semper animus constans & incon-
cussus, & felicitate fruaris perfectissima in aeternum.
Vivas in omni fortunae vicissitudine omni cumulatus
felicitate. DEVS Ter Optimus Maximus in longissi-
mam usque aetatem vires & valetudinem Tibi det opti-
mam, annosque Tuos proroget PATRI PATRIAE
MERITISSIMO, & PARENTI OPTIMO maxime
conuenientes.

Scribebam Gedani die XXXI. Martii A. R. S.
MDCCLVII.

Q. D. B. V.

Q. D. B. V.

EXPOSITIO QVAESTIONIS
VTRVM II QVI SVB TVTELA VVVNT HODIE
SVI SINT AN ALIENI JVRIS HOMINES?

§. I.

Instituti Ratio.

ogitanti mihi saepenumero atque memoria repenti doctorum virorum de Jure Ciuili iudicia, mirum semper visum est atque quaerendum esse, quid esset, cur, qui ingenii sui vires, atque eloquentiae opes consumunt in laudando Jure Romano, iustum ei pretium non posse statui putent, nisi reliqua Jura ciuilia tantum non omnia reprehensione summa, ipsaque propemodum proscriptioe digna iudicentur. Vt exemplo id, quod dixi, illustrem & comprobem; *Incredibile est,*
A LVCIVS

3

56,

LVCIVS LICINIVS CRASSVS inquit apud CICERONEM a), *quam sit omne Jus civile praeter hoc nostrum, inconditum ac paene ridiculum.* Atque ita sentiunt non veteres tantum JCTi Romani, quos hac ex parte vel solus patriae amor, honestus hic atque communis & fere natiuus animi sensus, excusat; eandem hanc ingrediuntur viam recentiorum plerique, & quod mireris, non solum plebs & infima JCTorum multitudo, sed summi haud raro viri, & JCTi dignitatis auctoritatisque praecipuae. E pluribus, quos in scenam producere possem, JCTis, non nisi vnum excitaro, sed virum ob doctrinae praestantiam quam maxime inclutum, CORNELIVM scilicet a BYNKERSHOECK. Hic igitur Vir praeclarus *Ea*, inquit, b) *Juris patrii est angustia, vt, nisi decurri posset ad Jus Romanum, qua fontem publici priuaticque Juris, pede incerto susque deque vagaremur,* atque, paucis interjectis, addit: *leges patrias nequidem recti intelligi, nisi ex Romanis.* Atque ego quidem Juris Romani praestantiam, quam, scio, summam esse atque satis superque comprobata, negare aut infringere nolo; ita potius semper existimaui, in quouis foro jurisprudentiam istam certissimas praestare juris dicendi regulas, nec adhuc muto sententiam. Sed non minore profecto laude cumalanda sunt jura nostra patria, Germanica puta, quae olim iamjam adeo sese probarunt gentibus tantum non omnibus, vt paene vniuersus terrarum orbis illa adoptarit, vtque ea, obseruante HVGONE GROTIIO c) fere vbique Juris Gentium naturam induerint. Submisit se quidem postea legibus Romanis, hodieque submittit, quidquid moratorum vbique est gentium, vsque adeo, vt & in Germaniae foris regnet Romana Jurisprudentia, sed ita tamen ea ibi regnat, vt hospitii jura nondum violarit, vel plane in exilium egerit jus patrium. Vtrumque potius Jus locum, quem tenet, suum adhuc tuetur saluum, & Germanicum quidem tanquam patrium & primarium, Romanum vero tanquam

a) De Oratore Libr. I. cap. 44.

b) In Dedicat. Libr. IV. prior. Obseruat. Jur. Roman.

c) De Jur. Bel. & Pac. Libr. II. Cap. VIII. §. I. n. 11.

tanquam Jus in subsidium tantum receptum. Quae cum ita sint, quamvis turpe sit Icto & causis oranti, jus in quo quotidie versatur, ignorare; hodie tamen in hominum ignoratione versantur Jura nostra patria, &, dummodo aliqualem habeamus jurium peregrinorum notitiam, ignorantia ista in ipso adeo Icto honesta quasi atque laudabilis putatur. Haec haecis sane turpissima, nisi ab isto jurium patriorum contemptu adeo ignominioso, quem produnt ii, qui de Jure tantum Romano splendide sentiunt, atque praecclare, suam habeat originem, per eum certe augetur quam maxime, atque in dies crescit magis magisque. Vix autem dici potest, quantum damni afferat rebus publicis nostris haec jurium patriorum negligentia supina, Romanorum vero veneratio uimia. Ut enim alia taceam, exinde factum est, ut per translationem applicationemque Juris Romani incongruam ad republicas nostras in jure hodierno tam publico quam priuato ima saepe summis, quadrata rotundis fuerint mutata. Fuerunt quidem jam inde ab HERMANNI CONRINGII temporibus viri egregie cordati quam plurimi, qui de restaurando Jure Patrio & de vero Juris Romani vsu hodierno definiendo fuerunt solliciti, SCHILTERVS, e. g. HERTIVS, THOMASIVS, LVDEWIGIVS, GRIEBNERVS, HEINECCIUS, alij, neque hodie desunt, qui tantorum virorum vestigia felici cum successu premunt. Sed quamvis hi viri praestantissimi errores quamplurimos, quos peperit inepta ista jurium diuersissimorum commixtio, felici cum successu emacularint: restant tamen in Jure nostro & plura fortassis, quam par est, restant capita, quae misere lacerantur incongrua Juris Romani praxis. Nescio, annon huc referenda sit ista Juris hodierni doctrina in vulgus nota, qua, omnes eos, qui sub Tutela viuunt, sui juris esse homines ad exemplum Juris Romani apud omnes fere vbique ICTos vno ore traditur. Non is ego sum, qui vniuerso quasi ICTorum ordini contradicere auisim. Hoc tamen negare non possum, morum patriorum tam antiquiorum, quam recentiorum contemplationem diligentem me in hac causa olim jam nonnullam in dubitationem adduxisse. Quod itaque jam aliquoties solus feci, fert nunc animus, Tecum, Amice Le-

Slc,

etor, reiterata vice facere, Teque non comite tantum, sed & iudice ingredi quaestionis non injueundae fortassis aut inutilis expositionem circumspectam: *Vtrum ii, qui sub Tutela viuunt, hodie sui sint, an alieni Juris homines?* Ceterum hujus disputationis nostrae haec potissimum erit ratio & via, vt, cum communis D. D. doctrina, quod, qui sub tutela viuunt, sui sint, non alieni juris homines, sine dubio ex Jure Romano descendat; primum quidem hujus Juris Romani decreta tradam, & ex iis partim, quid sint sui & alieni juris homines exponam, partim vero probem, eos, qui sub tutela viuunt, non alieni, sed sui juris fuisse. Dicam deinde de Jure Germanico antiquiori, atque probabo, apud majores nostros olim tam qui in parentum, quam qui in tutorum potestate erant, alieni semper juris, nunquam sui fuisse. Tandem ad Jura recentiora & hodierna progrediar, atque disquiram, vtrum per introductionem receptionemque Jurium Romanorum in Germaniae fora patrii mores hac ex parte sint immutati, atque ii apud Germanos, qui sub tutela viuunt, ex alieni juris hominibus, quales erant olim, sui juris suaeque potestatis facti?

§. II.

Quid sint homines sui & alieni Juris, ostenditur.

Libeat itaque quaestioni propositae praemittere Juris Romani decreta de hominibus sui & alieni juris, deque pupillis, nunquam ad hanc, sed ad istam semper hominum classem pertinentibus; non quidem recondita valde, sed multum tamen ad rem nostram facientia, & ex ea causa vtique digna, quae in fronte disputationis nostrae paucis quidem, sed distincte tamen & sollicitate exponamus. Dicit *Imperator d)*, quem merito ducem hac in re sequimur; *Videamus de his, quae alieno juri subjectae sunt, nam si cognouerimus, quae istae personae sunt, simul intelligemus, quae sui juris sunt.* Scilicet contrariorum cognito vno, cognoscitur & alterum. Non, quod explicata & cognita vna specie

d) Pr. Inst. de his, qui sui vel alieni jur. l. 1. pr. D. Eod.

specie generis diuisi, statim accurate cognoscamus naturam speciei oppositae, sed, quod illa cognita, intelligimus, cetera quae sub genere comprehensa sunt, ad species pertinere oppositas. His autem, quae diximus, praemisissis, pergit IUSTINIANVS e): *igitur in potestate sunt serui dominorum, & deinceps f): item in potestate nostra sunt liberi nostri, quos ex iustis nuptiis procreauimus.* Haecenus *Legislator* noster, & quem hac in re duces sequitur CAIUS IULIUS g). Vterque igitur non per notionem generalem, vti vulgo, inprimis hodie, sed per exempla potius nos docet, quid sint homines alieni juris, prouocans ad seruos, qui in dominica, & ad filiosfamilias, qui in patria sunt potestate. Qua quidem in re non omnino erat IUSTINIANVS, ideo potissimum, puto, quia id, quod quaeritur, scilicet, quid sit homo alieni juris vel potestatis, in ipsa quaestione proposita simul continet, quam desideras, responcionem, nimirum homo, qui est in alterius potestate, quare vterque & IUSTINIANVS & CAIUS notionem hanc negligunt, atque lectores suos hac in re, istis inprimis temporibus, ex communi vsu loquendi in vulgus nota, tantum per exempla instruunt, atque magis magisque confirmant. Sed *potestatis verbo plura significantur*, id quod iam olim IULIUS PAVLLVS nos docuit h). Et in genere quidem potestas est Jus in aliquem i), quare, qui sui, vel alieni juris sunt, alias etiam suae vel alienae potestatis esse dicuntur, sensu plane eodem. In republica autem potestas est, quae ex magistratu competit, vel ipse magistratus k) etiam summus,

A 3

e) §. 1. Inst. l. 1. §. 1. D. Eod.

f) l. 3. D. Eod. pr. Inst. de Patr. Potest.

g) Libr. I. Inst. Tit. III. ab initio, apud SCHVLTINGIVM in Jurisprud. Antejust. pag. 28. 29. Edit. Lipsienf.

h) l. 215. D. de V. S.

i) Conf. JOAN. AVG. ERNESTI. *V.S.R. & C.* Clav. Ciceron. hac voc.

k) l. vnic. pr. D. si quis Jus dicent. non obtemper. CICERO de Inuention.

3

56,

summus, veluti Imperatores, quos potestates excelsas fuisse dictos, inter omnes constat l). In persona eorum, qui sunt principes familiarum suarum, potestas est, Jus patrifamilias in eos competens, qui sunt de ipsius familia, v. g. patri in liberos, domino in seruos m). Sunt & aliae huius vocabuli significaciones, quas tamen, tanquam alienas ab hoc loco, & ab aliis iam indicatas n) non adscribimus. Ceterum tamen haec multiplex potestatis significatio haud facile quenquam hoc loco dubium reddere potest & incertum. Omnem enim ambiguitatem sustulit prorsus *Imperator* per exempla ista, quibus illustrat rem, de qua loquimur. Nam *in potestate*, inquit, *sunt serui dominorum* o), item, *in potestate nostra sunt liberi nostri, quos ex iustis nuptiis procreauimus* p). Atqui dominus & seruus societatem domesticam, pater & liberi paternam, haec & illa simul sumta familiam & domum constituunt; hinc ex istis, quae dedit *Legislator*, exemplis satis superque apparet, sermonem hoc loco esse de *potestate herili*, atque alieni juris vel potestatis homines esse eos ea ue, qui quaeue in alterius sunt potestate herili. Atque haec de alieni juris hominibus, *quibus cognitio*, inquit *IUSTINIANVS* q) *simul intelligimus, qui sui sui Juris?* atque dicit, quod res est. Quare de iis nil amplius addimus,

praeter

Inuention. Libr. II. cap. 30. Hinc facile intelligitur, quid sit in l. vnic. D. de officio Quaestor. *Funtii Gracchani de potestatibus Liber.*

- l) Conf. JACOB. GOTHOFREDVM in Comment. ad l. 1. r. Cod. Theodof. de legatis & decretis legationum. Tom. IV. p. 594.
- m) l. 3. §. 2. 3. D. de donat. inter vir. & vxor.
- n) Conf. praeter IOAN. AVG. ERNESTI P. C. loc. cit. IACOB. CUIACIVM ad l. 215. D. de V. S. Oper. posthum. Tom. IV. Part. poster. pag. 682. 683. ex Edit. Fabrotti.
- o) §. 1. l. 1. r. §. 1. D. de His, qui sui vel alien. Iuris sunt.
- p) l. 3. D. Eod. pr. Inst. de Patr. Potest.
- q) Pr. I. de His, qui sui vel al. jur. l. 1. D. Eod.

practer illud VLPIANI r). *Sui Juris sunt, familiarum suarum principes, id est, pater familiae itemque mater familiae.*

§. III.

Recensentur ii, qui sui vel alieni juris esse dicuntur in Jure Romano.

Domus itaque & Familia est fundamentum istius antea dictae hominum diuisionis in eos, qui sunt sui, & qui sunt alieni juris. Est autem domus siue familia, societas composita, constans, quando perfecta est, ex societatibus simplicioribus, conjugali scilicet, paterna, herili. Istam ex tribus his societatibus simplicioribus constituunt vir & vxor, illam parentes & liberi, hanc denique dominus & serui. Hinc patet, quot & quales personae in vnaquaque familia, etiamsi sit perfectissima, deprehendantur. Ex his autem personis, quot quot earum sint, sui juris sunt *familiarum suarum principes*, vt ait VLPIANVS s), reliquae tantum non omnes alieni juris vel potestatis. Qui autem sint familiarum suarum principes, ipse, quem modo dixi, quantum satis est, explicauit VLPIANVS, quando addit superioribus: *id est, pater familiae itemque mater familiae.* Et de patre quidem familias id, quod dixit ICIUS, omni prorsus dubio caret, sed matrem familias quod attinet, loquitur ex vsu sui temporis. Olim enim, quae in manum mariti conuenerat foemina, quaeque proprie *mater familiae* dicebatur, vt docet GELLIUS r), & SERVIUS u) non sui juris erat, sed in manu mariti mancipioque & potestate x) tanquam filia familias, cuius

- r) Fragm. Tit. IV. §. 1. apud SCHVLTINGIUM loc. cit. pag. 577.
 s) loc. cit.
 t) Noët. Anticar. Libr. XVIII. cap. 6.
 u) Ad *Virgilio* Aeneid. Libr. XI. vers. 476.
 x) GELLIUS N. A. Libr. IV. cap. 3. Libr. XVIII. cap. 6.

ius proinde & bona omnia marito acquirebantur dotis nomine y) & quae postea acquirebat, ad virum pertinebant z) habebatque ipsa tantum peculium a), adeoque sustinebat speciem liberalis seruitutis, vt scribit SERVIVS b). Exhibat quoque mulier, in manum conueniens, ex patris potestate, cum in duorum potestate & duobus filiafamilias esse non posset. Sed in Pandectis vix vlla huius juris vestigia supersunt, & videntur mulieres, postquam auctae sunt Romae opes & emolliti mores, non ita amplius voluisse, sese & sua omnia maritis subicere, sed simpliciter nuptias contrahere, siue in matrimonium conuenire, quo modo dixit GELLIUS c), *matronam* proprie dictam, quae in *matrimonium* cum viro conuenisset, quam distinguit ab ea, quae erat *in manu mancipioque* d). Quae cum ita sint, recte VLPIANVS patrem *matremque* familias sui juris, suarumque familiarum principes esse dixit. Reliqui omnes, qui ad familiam pertinent, alieni juris, & in alterius sunt potestate. Et nominatim quidem primo huc pertinent filii filiaeque familias, quos in patris, deinde vero serui, quos in potestate patrisfamilias vel domini constitutos esse ex IUSTINIANO vidimus jam jam §. anteced. Hoc tantum addo: in Jure nostro aliud esse *paterem* aliud *patremfamilias*, pater semper ad filium refertur, non *paterfamilias*, sed significat potius vocabulum hoc statum personae & conditionem sui juris & refertur ad totam familiam e).

Ceterum

- y) CICERO Topic. cap. 3.
- z) VLPIANVS Fragm. Tit. XIX. §. 18. apud SCHVLTINGIVM l. c. pag. 626.
- a) PLAVTVS Casin. Act. II. Sc. II. vers. 26.
- b) Ad *Virgilio* Aeneid. Libr. IV. vers. 103.
- c) Noct. Attic. Libr. XVIII. cap. 6.
- d) Conf. SCHVLTINGIVM ad Vlpian. Fragm. Tit. IX. loc. cit. pag. 590. 591.
- e) l. 195. §. 2. D. de V. S. & JACOB. CUIACIVS ad h.l. Oper. posth. Tom. IV. part. posth. pag. 668.

Ceterum de seruis, & de potestate, in qua apud Romanos constituti erant, dominica h. l. non attinet dicere. Itaque omittis, quae huc pertinent, omnibus, ad filios filiasque familias progredimur, & ad potestatem patriam, ut, ea cognita perspiciamus, vere recteque dixisse JUSTINIANVM f), in potestate nostra sunt liberi nostri, quos ex justis nuptiis procreauimus.

§. IV.

De Potestate, cui subsunt liberi, patria ex Juris
Romani principis.

Fuerunt praecognita, quibus, quantum satis est, expeditis, ad rem ipsam accedimus. Probare autem suscepimus, ex Juris Romani decretis eos, qui in patria potestate sunt constituti, alieni semper juris, pupillos autem, tutorem, atque minores, curatorem habentes, sui potius juris suaeque semper fuisse potestatis. Cujus rei probatio facillimo negotio peragi potest, dummodo patriae potestatis Romanae conditionem & ambitum cognoscamus, & deinde, qualis olim fuerit tutorum curatorumue potestas, intelligamus. Dicamus itaque de vtraque, primum autem de patria potestate, sed paucis, ne cui fines disputationis transgredi videamur. Est autem potestas patria non tam dominium juris Quiritium, prouti eam finit CORNELIVS VAN BYNKERSHOECK g) atque JOANNES GOTTLIEB HEINECCIUS h), quorum sententiam cum cura examinavit atque rejecit Illustr. GEORG. CHRISTIAN. GEBAYER i), sed potius jus, quod patri jure civili datum est in liberos suos. Origo hujus potestatis

f) l. 3. D. de His, qui sui vel alien. jur. pr. l. de Patr. Potest.

g) Vid. *Ejus* libellum de Jure occidendi, vendendi, & exponendi liberos apud veteres Romanos, cap. I.

h) In Elem. Jur. Civil. secund. Ordin. Inst. §. 136. & in Antiquit. Rom. Libr. I. Tit. IX. §. 1.

i) In Dissert. duab. de Patria Potestate. Et in prima quidem cap. II. §. 2. p. 18. 19. in secunda vero cap. II. §. 4. sqq. p. 34. sqq.

non ex alio jure repetenda, quam ex quo matrimonium, quod prima & antiquissima paterni imperii causa est, nimirum ex Jure Naturae & Gentium, sed novam & prorsus singularem accepit haec potestas formam a jure civili, & ex ea causa non incongrue Jus patriae potestatis a JUSTINIANO k) dicitur jus, quod proprium est civium Romanorum. VLPPIANVS jus istud moribus esse receptum ait l), quod tamen alii a *Romulo* lege publica introductum esse, affirmant m). Sed quae sub regibus legis habebant vim auctoritatemque, post reges ejectos tanquam mores patrii valuerunt. Quin ipsae etiam leges haud raro mores dicuntur n), imprimis istae, quas cana vetustas reddidit venerabiles. Fuit autem haec potestas patria jam inde ab antiquissimis temporibus summa & maxima atque tanta, ut VALERIVS MAXIMVS o) eam haud immerito *majestatem patriam*, alii p) *magistratum domesticum* dixerint. Etenim primus Romanorum rex & legislator *Romulus* teste DIONYSIO HALICARNASSENSI q), lege publica patri in liberos omne jus dedit relegandi, vendendi, occidendi, quam legem decemviri deinde XII. Tab. inferuerunt & confirmarunt r). Patri autem tantum compete-

bat

k) §. 2. I. de Patr. Potest.

l) l. 8. D. de His, qui sui vel alieni juris sunt.

m) DIONYSIVS HALICARNASS. Antiquit. Roman. Libr. II. PAPIANVS apud Pariatorem LL. Mosaicarum & Romanarum. Tit. IV. §. 8. vid. SCHVLTINGII Jurispr. Antejustin. pag. 749. 750.

n) Conf. GERARD. NOODT. Probat. Jur. Libr. I. cap. XI. §. 3.

o) Libr. VII. cap. VII. §. 5.

p) SENECA de Benef. Libr. III. cap. XI.

q) Antiquit. Roman. Libr. II. conf. LL. Regias apud CHRISTIAN. GODOFR. HOFFMANNVM Volum. II. Histor. Jur. Rom. Justin. Part. prior. pag. 26.

r) Conf. Fragmenta XII. Tab. apud IACOB. GOTHOFREDVM in

bat hoc jus patriae potestatis nunquam matri, quae ipsa potius jure veteri in manu mariti, tanquam filiafamilias, erat, atque complectebatur primo *jus occidendi liberos*, siue *jus vitae & necis*. Immanis potestas. Sed quanta etiam olim ea fuerit, leges tamen patribus nunquam effrenatam dederunt in liberos suos faciendi licentiam. Prima enim, quae de ea re lata est lex, dedit patri potestatem occidendi exponendique infantes trimo minores, sed non nisi debiles & monstrosos, talesque a quinque viris vicinis agnitos judicatosque s) Secunda; patri in liberos trimo majores intra regni domestici fines esse, vti magistratui & vni & summo, merum imperium, ad leges, etiam ipsis patribusfamilias in ciuitate latis, non alligatum, vt omnino liberum sit patri in filium, sed merentem, acrius, lenius, mitius, seuerius animaduertere, seruatis tamen iis omnibus, sine quibus iudicium agi nequit, nisi facinus esset publicum, & de eo omnibus constaret. Atque his limitibus circumscriptum erat jus illud vitae & necis, prouti luculenter probauit *Illustr.* GEORG. CHRISTIAN. GEBAUER t) hunc fere in modum, vt illud patri competeret tanquam iudici & magistratui domestico. Praeter hoc jus vitae & necis iisdem in legibus patri datum est *jus vendendi liberos*, & ter quidem filiumfamilias ex LL. XII. Tabul. u). Sed exinde non sequitur, filios filiasque familias in dominio patris & in numero rerum fuisse, vti volunt Ictorum plerique cum BYNKERSHOECKIO x). Habebat quidem pater, si filiusfamilias sur-

B 2 reptus

in Quatuor Fontibus Tab. IV. atque CHR. GODOFR. HOFFMANNVM l. c. pag. 184.

- s) Conf. GERARD. NOODTH Iulius Paulus. Cap. II. Oper. Tom. I. pag. 494 sqq.
 t) In Dissert. cit. de Patr. Potest. II. Cap. II. §. 7. pag. 63 sqq.
 u) Tab. IV. apud IACOB. GODOFREDVM & CHR. GODOFR. HOFFMANNVM l. c.
 x) De jure occidendi liberos cap. I. adde CHRIST. GODOFRED. HOFF-

reptus sit, actionem furti y), atque idem directa rei vindicatione ex jure Quiritium filium petere poterat z). Sed tantum abest, ut furti actio ex dominio descendat, ut potius & contra ipsum dominum detur a). Et de rei vindicatione ipse ait VLPIANVS b) *per hanc autem actionem liberae personae, quae sunt juris nostri, utpote liberi, qui sunt in potestate, non petuntur.* Et quamvis deinde ICTUS rei vindicationis ex jure Quiritium, qua pater circa filium uti poterat, mentionem faciat; haec tamen vindicatio singularis plane & extraordinaria est, neque ex dominio patris, sed ex legis auctoritate descendit, & verissime dixit *Vir summus* GEORG. CHRISTIAN. GEBAVERE c), *qui ait, rem esse suam, ille eundem, ut suam, VINDICAT; at ille, qui vindicat, id, quod vindicat, ideo non dicit REM SVAM.* Haec de jure occidendi vendendique liberos, patri in legibus regis & decemviralibus dato. Concesserunt autem praeterea eadem leges XII. Tab. d) patribus familias potestatem, liberis suis constituendi tutores. Cujus tutelae testamentariae cum unicum fundamentum sit patria potestas, facile reddi potest ratio, quare jure veteri mater tutores dare non posset e), posset autem pater, liberis suis, non emancipatis f), etiam nepotibus, qui in patris potestatem, defuncto avo, non essent recalari

HOFFMANNVM l. c. pag. 28. atque IOAN. GOTTL. HEINECCIVM Antiquit. Iurid. Libr. I. Tit. IX. §. 1. pag. 135.

- y) l. 14. §. 13. D. de Furt.
 z) l. 1. §. 2. D. de Rei Vindicat.
 a) l. 12. D. de Furt. §. 13. l. de Obligat. quae ex delicto nascunt.
 b) l. 1. §. 2. D. de Rei Vindicat.
 c) In Dissert. I. de Patr. Potest. cap. II. §. 2. pag. 20.
 d) Vid. Tab. V. LL. XII. Tab. apud IACOB. GOTHOFREDVM & CHRISTIAN. GODOFR. HOFFMANNVM l. c.
 e) l. 2. D. de Confirmand. Tutor.
 f) l. 1. pr. D. de Testament. Tutel. l. 73. §. 1. de Reg. Iur.

recaſuri g), immo & exheredatis h), & quae ſunt reliqua, quae, tanquam aliunde ſatis cognita, non addimus.

§. V.

Continuatur doctrina Juris Romani de patria poteſtate.

Dedimus haecenus varios patriae poteſtatis Romanae effectus, ſed non niſi tales, quorum fundamentum ſunt leges vel regiae vel decemvirales, duplex ille fons juris tam publici quam priuati. Sed adſunt tamen praeterea plura alia poteſtatis patriae jura, quae non tam ex ipſis iſtarum legum verbis, quam potius, vti videtur, ex interpretatione & auctoritate prudentum, quaſi per conſequentiam, aut ex plurium annorum vſu & obſervatione, tacito populi conſenſu obfirmata, manarunt, quae, qualia fuerint & quanta h. §. videamus. Primum autem huc referendum eſſe videtur celebre illud jus acquirendi per liberos i), vicijus, quidquid acquirebant liberi, non ſibi, ſed patri, in cuius poteſtate erant, acquirebant, adeo, vt pater harum rerum omnium plenum haberet dominium liberrimamque diſpoſitionem k). Poterat porro pater filium noxae dare, aequae ac ſeruum l), magnum tamen hac in re inter ſeruos & liberos intercedebat diſcrimen. Liberi enim homines noxae dati ſeruebant

B 3

g) l. 1. §. 2. de Teſtam. Tutel.

h) l. 4. D. Eod.

i) De hoc jure Romulum jamjam quaedam ſanxiſſe, diſcimus ex DIONYSIO HALIC. Ant. Rom. Libr. VIII. vbi: *Romanis filiis nihil proprii eſt vicijs parentibus, ſed & pecunias & corpora liberorum patribus ad eorum arbitrium tradidit lex Romuli.* An vero de ea re in XII. Tab. quid fuerit relictum, non conſtat.

k) §. 1. I. Per quas Perſ. cuique acquirat. l. 10. pr. D. de Acquir. Dom.

l) l. 5. §. pen. D. de Oblig. & Actionib. l. 3. §. 4. D. de liber. hom. exhib. Collat. LL. Moſaic. & Roman. Tit. 11. §. 3.

3

56,

bant quidem, sed non erant serui, manumittebantur, at non inde fiebant libertini m). Non minus filium vi patriae potestatis poterat pater exheredare, sinente latitudine verborum legis XII. Tab. n) Quodsi vero filium pater heredem institueret, aut relinqueret ex lege, filius patri erat heres *suis & necessarius* o), nisi filius sub conditione: *si volet*, heres sit scriptus p). Quamuis porro leges regiae & decemvirales soli patri hanc potestatem concessisse videantur, moribus tamen receptum est, ut nepotes quoque in aui, pronepotes in proavi potestate essent constituti q). Sed de nepotibus ex filio, eoque in potestate patris adhuc constituto haec intelligenda sunt, non emancipato, aut de nepotibus ex filia, ex ea enim qui nascuntur, patrem vel avum paternum sequuntur r). Ipsum etiam illud vinculum inter avum atque nepotem laxius olim erat, quam quidem inter patrem & filium, & jure diverso utebatur pater & avus in lege Pompeja s), in lege Julia de adulteriis t) in venditione liberorum u), in emancipatione x), in praeteritione y), & s. p. Intercedebat deinde inter patrem & filium in negotiis priuatis vnitas personae

- m) QVINCTILIANVS Inst. Orat. Libr. V. c. 10. Libr. VII. c. 3.
 n) Tab. V. apud IACOB. GOTHOFREDVM & CHR. GODOFR. HOFFMANNVM loc. cit. Verba legis sunt: *Paterfamilias vti legasset - - ita jus esto.* Adde l. 120. D. de V. S.
 o) §. 2. I. de Hered. qual. & different.
 p) l. 12. D. de Condit. Instit.
 q) l. 4. D. de His, qui sui vel alien. Iur.
 r) l. 19. D. de Stat. hom.
 s) l. 1. D. de Leg. Pompej. de Parricid.
 t) l. 20. D. ad leg. Iul. de Adult.
 u) ULPIANVS Fr. Tit. X. §. 1.
 x) l. 8. D. de Injusto, rupro, & cet.
 y) l. 29. §. 10. D. de liber. & posth. conf. MERILLIVS Obseruat. II. 4.

sonae, vsque adeo, vt nulla inter eos sit actio z), nulla obligatio a), vtque liberi nihil magni momenti sine patris consensu peragere, atque v. c. nullas facere possint nuptias. Honestatem huius rei acuitatemque ipsa etiam naturalis ratio docet, sed summam illius absolutamque necessitatem Jura Romana introduxerunt, atque, vti videtur, in primis lex ista *Numae Pompilii*, qui patri, si filio concesserit ducere vxorem, nullum amplius vendendi eum jus esse, constituit b). Atque hic consensus patris non tantum summe necessarius erat, sed etiam ipsas filii nuptias praecedere debebat c). Nam ex postfacto accedens, iustas quidem faciebat nuptias, sed ex eo demum tempore, ex quo interuenerit d). Quinimo matrimonium a filiafamilias consentiente patre non iure ciuili, farre, scilicet, coemptione, aut vsu contractum, sed iure Gentium consensu nudo, salua manente patria potestate in filiafamilias, ex juris antiquioris regulis vi patriae potestatis pater, licet concordans & liberis subnixum soluere olim poterat e). Tanta olim & tam late patens apud Romanos erat potestas patria, durabatque ea per omnem filii vitam, etiam si tractarit rempublicam, & magistratus gesserit maximos, & studii erga rempublicam laudem sit promeritus f). Haec autem, quamuis ita, vti dixi, se habeant, non minus tamen certum est hoc, filiumfamilias, etiam in manu patris sit, tamen

z) l. 4. D. de Iudiciis.

a) §. 6. I. de Inut. stipul.

b) PLVTARCHVS in vita *Numae Pompilii*. CHR. GODOFR. HOFFMANNVS loc. cit. Sect. II. de Legibus Num. Pompilii, pag. 48.

c) Pr. I. de Nuptiis.

d) l. 13. §. 6. D. ad leg. Iuliam de Adult. conf. IACOB. GOTHOFREDVM ad l. 152. §. 2. de Reg. Iur. pag. 623.

e) l. 1. §. vlt. D. de Liber. exhibend.

f) Exemplum vide apud CICERONEM de F. B. & M. Libr. I. c. 7. adde DIONYSIVM HALICARN. Antiquit. Rom. Libr. II.

tamen quod ad jus publicum, nancisci legitimam facultatem potestatemque ex magistratu suo, eaque vti posse in iis, quae ad explicandam jurisdictionem pertinent. Hinc POMPONIVS g) *filiusfamilias*, inquit, *in publicis causis loco patrisfamilias habetur: & HERMOGENIANVS h) ait: quod ad jus publicum attinet, non sequitur jus potestatis*, vel vti CORNELIVS VAN BYNKERSHOECK i) leuius emandata scriptura legit: *non sequimur*, hoc sensu: jus patriae potestatis in iis, quae ad jus publicum attinent, non prodest. Et quam vere haec dicta sint, probat exemplum *Fabii filiifamilias*, Consulis, apud VALERIVM MAXIMVM k) cui addatur *Tauri* hac de re disputatio apud GELLIVM elegantissima l).

§. VI.

Quae subinde quoad haec jura patriae potestatis factae fuerint mutationes, ostenditur.

Sed haec summa patris in liberos potestas posteriorum legistorum constitutionibus valde imminuta est & coarctata, partim, quia experimentis compertum, patris iudicium saepe corrumpi nouercalibus delinimentis & instigationibus improborum hominum, vsque adeo, vt potestate hac, quae ei data erat, non vt perderet filium, sed vt eum seruaret, turpiter abuteretur, partim etiam ideo, quod ista domestica majestas statui monarchico sub Imperatoribus parum consentanea videretur. Factum autem hoc est non lege vna, & vno tempore, sed paullatim, vt solet moribus. Sublatum itaque est jus vitae & necis, adeo vt paricidii reus sit pater, filium suum dolo malo occidens m), relictumque

g) l. 9. D. de His, qui sui vel alieni juris sunt.

h) l. 14. pr. D. ad SCtum Trebellian.

i) Obseruat. Libr. I. cap. 18.

k) Libr. II. cap. 2. n. 4.

l) Noct. Attic. Libr. II. cap. 2.

m) l. vnic. C. de His, qui parent. vel liber. occider.

Quamque ei ex isto jure nil amplius est, quam facultas modice castigandi, & in atrocioribus delictis magistratui praescribendi sententiam n). Tempus, quod attinet, quo facta est haec insignis mutatio, non vno modo id definiunt Icti, & in vulgus nota est controuersia hac de re agitata inter CORNELIVM VAN BYNKERSHOECK & GERARDVM NOODT, viros summos atque juris consultissimos, quam litem nouissime demum reasumit quasi, atque insimul etiam peroravit & composuit Illustre Academiae Göttingensis ornamentum GEORG. CHRISTIAN. GEBAVER o), luculentissimis argumentis probans sententiam *Noodtii*, Alexandrum Imperatorem omnium primum vetuisse, filium a patre occidi, inauditum. Quamuis, si contra sit factum, nullam certam posuerit poenam, qua vellet patrem coerceri, quam tamen deinceps, & cullei quidem primus addidisse videtur CONSTANTINVS p). Ademptum praeterea patri est jus vendendi & exponendi liberos q), vti & noxae dandi r). Jus acquirendi per liberos primum fuisse videtur, quod Romani per introductionem peculiorum diuersorum, arctioribus limitibus circumscripserunt. Cum enim ab initio filiorum familias aequae ac seruorum peculium *profectitium* tantum esset, successu tamen temporis respectu filiorum adiuventae sunt aliae peculiorum species. Et primo quidem filios familias militi peculium *ca-*
C
strense

- n) l. 3. de Patr. Potest. l. vnic. C. de Emendat. propinquor. *Non, ut Praeses cognoscat, pater decernat, sed, ut praeses, patri leniora flagitanti, salua republica, obsequatur, acriora cupientem in acquiratis viam reducat, patre renitente, de omni illa causa ad principem referat.*
- o) In Disert. II. de Patr. Potestate, cap. II. pag. 24 sqq.
- p) l. vnic. C. de His, qui parent. vel liber. occider.
- q) l. 1. C. de Patr. qui liber. distrah. Prolixè & pererudite de hac re egit GERARDVS NOODT in Iulio Paulo cap. V. Oper. Tom. I. pag. 499.
- r) §. vlt. I. de Noxal. Adionib.

strense sibi proprium habere permiffum. Id quod vel ex JVVENALE intelligimus, qui ait s).

- - *Nam, quae sunt parta labore
Militiae, placuit; non esse in corpore census,
Omne tenet cujus regimen pater.*

Deinde ad exemplum castrensis, etiam quasi castrense peculium, quali militum, comparatione militiae litteratae, introductum, atque pleno jure filiis relictum est t). Sic etiam CONSTANTINVS M. excepit bona materna, eorumque vsumfructum tantum pleno jure patri, filio vero proprietatem tribuit u). GRATIANVS, VALENTINIANVS & THEODOSIVS x), deinde etiam ARCADIVS & HONORIVS y) idem statuerunt de bonis quibuscunque generis, i. e. ex materna cognatione delatis. Postea THEODOSIVS, & VALENTINIANVS, LEO & ANTHEMIVS hoc & ad lucra nuptialia & sponsalitia produxere z). Postremo JUSTINIANVS generali constitutione aduentitia omnia, quacunque tandem ex causa acquisita sint a filiofamilias, ejusdem juris esse voluit, ita, vt in iis filius proprietatem, pater vero tantum vsumfructum haberet, ita tamen, vt pater boni viri arbitratu

s) IVVENALIS Satyr. vlr. vers. 52.

t) §. vlr. I. de Testament. milit. Et sit hujus quasi castrensis peculii mentio in ipsis etiam Digestis. v. c. l. 1. §. 15. de Collat. l. 3. §. 5. de Bonor. Possess. l. 7. §. vlr. de Donat. & cer. FR. BALDVINVS in Iustiniano libr. III. p. m. 297. quidem haec loca omnia a Triboniano interpolata esse ait, sed absoluit jam SCHVLTINGIVS ad Iul. Paulli Rec. Sent. Libr. V. Tir. IX. §. 4. not. 27. loc. cit. pag. 470. Tribonianum atque ex l. 52. §. 8. D. pro Socio probavit, tam castrensis, quam quasi castrensis peculii vestigia aperta in Pandectis vtiq; extare.

u) l. 1. C. de Bon. matern. l. 1. §. 2. Cod. Theod. Eod.

x) l. 6. Cod. Theod. Eod.

y) l. 2. Cod. l. 7. Cod. Theod. Eod.

z) l. 1. 4. 5. C. de Bon. quae liber.

arbitratu vti frui debeat a). Taceo peculium filii familias aduentitium & vsumfructum plenum dictum ideo, quod filius proprietatem & vsumfructum solus, pater vero in eo nihil omnino habeat juris. Quod ad exheredationem liberorum attinet, esse & illam admodum coarctatam per querelam inofficiosi, in vulgus notum est, quemadmodum etiam jura recentiora, filium non amplius patris sui esse heredem necessarium voluerunt, concessio ei jure abstinendi se ab hereditate paterna b). Quin & quoad consensum patris, in nuptiis liberorum contrahendis necessarium, nonnihil immutarunt jura recentiora. Olim enim consensus patris, ex postfacto accedens, ex eo demum tempore, quo interveniebat, nuptias liberorum reddebat justas atque legitimas. Sed aliter se haec res habere coepit, ex quo JUSTINIANO placuit c) ratihabitionem generaliter retrahi debere & confirmare ea, quae ab initio subssecuta sunt, ideoque principali mandato patris aut consensui non esse abfimilem. Deinde jure recentiori pater, qui filiaefamilias matrimonium vi patriae potestatis dissolvere vult, intercedente D. MARCI constitutione d), sine magna causa audiendus non est. Quin recepto hoc jure, longius, vt fit, perrectum est, atque teste HERMOGENIANO e) huc itum, vt magis de vxore exhibenda & ducenda pater, etiam si filiam vxorem in potestate habeat, a marito recte conueniri queat f).

C 2

§. VII.

a) l. 1. 6. C. Eod.

b) §. 2. l. de Hered. qual. & differ. l. 11. l. 12. l. 57. pr. l. 71. §. 3. D. de Acquir. vel omittend. hered.

c) l. 25. C. de Donat. inter vir. & vxor.

d) l. 5. C. de Repud.

e) l. 2. D. de Liber. exhibend.

f) Conf. GERARDVM NOODT de Vsumfructu Libr. I. cap. 8. Oper. Tom. I. pag. 360. ANTON. SCHVLTINGIVS ad Iul. Pauli Recept. Sent. Libr. V. Tit. VI. §. 15. not. 80. loc. cit. pag. 463.

3

56,

§. VII.

Qualis apud veteres Romanos fuerit status & conditio filiorumfamilias, ostenditur.

Enarrauimus huc vsque patriae potestatis Romanae effectus atque omnem illius, quantum hoc loco fieri potuit, ambitum, additis simul potioribus istis mutationibus, hac in re successu temporis factis, quas vel reipublicae salus, vel mutata reipublicae forma efflagitabat. Et ex his hucusque dictis sine dubio facili negotio ipse status filiorumfamilias, atque conditio potest intelligi, ratioque cognosci, quare & quo jure eos Jus Romanum inter homines retulerit, qui sunt alieni juris vel potestatis. Haud equidem patri, vt alii faciunt, effrenatam attribuimus saeuendi licentiam, atque ei olim jus vitae & necis tanquam iudici tantum & magistratui domestico, sine prouocatione quidem competiisse diximus, sed seruatis tamen iis omnibus, sine quibus iudicium peragi non poterat. Exeminus deinde filios filiasque familias e numero rerum, quibus eos hodiernum annumerant plerique omnes, obloquente auctoritate legum & inprimis IULIO PAULLO g), qui in suis heredibus euidentius apparere, dicit, continuationem domini eo rem perducere, vt nulla videatur hereditas fuisse, quasi olim hi Domini essent, qui etiam viuo patre quodammodo domini existimantur, vnde etiam filiusfamilias appellatur, sicut paterfamilias, sola nota hac adiecta, per quam distinguitur genitor ab eo, qui genitus sit. Quae fortassis vix vnquam dixisset Paullus, si liberos rebus annumerasset, non vero perfonis. Itaque non tam immanem fecimus patriam potestatem, quam quidem fingunt alii, & quam, quanta ea etiam fuerit olim, recentiores legislatores Romani tamen admodum restrinxerunt. Nihil tamen fecius ea tam magna atque Romanis tam propria est, vt IUSTINIANVS recte dixerit h), nulli alii sunt populi, qui talem in liberos potestatem habent, qualem nos habemus, vtque conditio

g) l. 11. D. de Liber. & posthum.

h) §. 2. l. de Patr. Potest.

conditio liberorum & status omnino semper fuerit talis, qualis esse debet eorum, qui vel maxime alieni juris & potestatis dicendi sunt. Nam durabat haec potestas in regula per omnem filii vitam, adeo, ut, etiam si contraxerit nuptias, non tantum ipse in patris remaneret potestate, sed & illius liberi in aui essent potestate patria. Deinde filius in potestate constitutus, nisi rempublicam tracter, & magistratus gesserit maximos, quo ipso jure recentiori liberabatur a patria potestate i), non tam reipublicae, quam potius familiae paternae membrum habebatur, atque, etiam si esset aetate proeectus, & maritus, susceperitque liberos, in plurimis tamen negotiis non nisi imperio patris istique judici domestico vniuersae erat subiectus, & quidquid agebat, semper ad iussum & voluntatem patris sui suscipere debebat, atque igitur in negotiis fere omnibus dependebat a voluntate patris; & iussum, in cuius potestate vivebat. Quae cum ita sint, facile est ad intelligendum, quam recte & proprie Jus Romanum filiosfamilias dixerit alieni juris & potestatis homines.

§. VIII.

Transitus ad homines sui juris, & eos inprimis qui sub Tutela vel Cura viuunt.

Diximus supra, ubi patriae potestatis Romanae conditionem delineauimus, fuisse eam olim infinitam, & per omnem patris filiique vitam durasse. Sed quamuis haec ita, ut dixi, se habeant, legesque ciuiles huic patriae potestati admodum raro imponant finem; tamen ea non tantum ex naturae & juris necessitate finiebatur, sed ex ipsa etiam patris voluntate libera finiri poterat. Fuisse autem ejusmodi modos finiendi patriam potestatem plures, vel ex inscriptione tituli digestorum: *de adoptionibus & emancipationibus & aliis modis, quibus potestas patria soluitur*, intelligimus, quos tamen hoc loco non attinet dicere. Hoc tantum

C 3

i) §. 4. l. Quib. mod. jus patr. potest. soluit. l. 5. C. de Consulib. Novell. LXXXI. cap. 1. 2. 3.

56,

tum addimus, per hos modos semper quidem a parte patris, non vero simul semper a parte filii familias jus patriae potestatis fuisse solutum. Quodsi vero & ipse filius familias vel hoc vel illo modo liberaretur a patria potestate, statim desinebat esse, qualis fuerat olim, homo alieni juris, fiebatque sui juris suaeque potestatis, vno verbo pater familias. Fiunt itaque patres matresque familias ii caeque omnes, qui exeunt e patria potestate, quocumque demum tempore id fiat. Sed nascuntur interdum etiam tales, vel qui extra legitimum matrimonium, vel qui posthumi post mortem patris nascuntur. Habemus itaque patres familias infantes, iuvenes, viros, senes. Quae summa hominum sui juris diuersitas diuersa peperit iura variasque eorum hominum diuisiones. Longum nimis alienumque quodammodo ab hoc loco esset, si singulas has hominum diuisiones recensere, atque simul etiam diuersitatem iurium addere vellemus. Taceo itaque istas annorum hebdomadas adeo celebratas apud veteres non Stoicos k) tantum, sed & alios viros doctos atque prudentes l), qui septimum quemque annum aetati signum & nomen imprimere existimabant. Praetereo & istam SERVII TVLLII distinctionem hominum, cuius mentionem facit GELLIVS m), & ad quam respexisse videtur VLPIANVS n). Sed istas CONSTANTINI M. quinque hominum aetates, in enodando plurimum legum sensu genuino apprime utiles, hoc loco silentio praeterire non possum o). Primam earum *Pueritiam* dicit

- k) SENECA de Beneficiis Libr. VII. cap. 1. PLVTARCHVS de Placitis Philosophor. Libr. V. cap. 24.
- l) HIPPOCRATES in libr. de Carnibus sub finem, & Aphorism. XXXVIII. SOLON in Elegiis apud *Clementem Alexandr.* Libr. VI. Stromat. GELLIVS Noct. Atticar. libr. III. cap. 10.
- m) Noct. Atticar. Libr. X. cap. 28.
- n) l. 8. §. 10. D. de Transact.
- o) Exstat haec diuisio in l. vnic. Cod. Theodof. de His, qui veniam aetatis impetr.

dicit vsque ad pubertatem, atque ea alias simpliciter *prima actas*, vel etiam *infantia* appellatur p). Secunda actas *adolescens* est, eique terminos ponit ab anno quinto decimo ad vicefimum vsque, cui tribuit plenam perfectamque adolescentiam. Exinde tertiam aetatem jam constituit CONSTANTINVS *firmatam* scilicet, post vicefimum annum, ad exemplum Virgilii q), qui

Hinc, ait, ubi jam firmata virum te fecerit aetas.

Hanc excipit aetas quarta, quam legislator *legitimam* seu *robustissimam iuuentutem* dicit, atque eam a firmata separat non tantum CONSTANTINVS, sed & IUSTINIANVS r). Incipit autem haec legitima iuuentus ab anno aetatis quinto & vicefimo, termino per legem Laetoriam jam olim definito. Quintam denique vltimamque aetatem CONSTANTINVS facit *senectutem*, de qua non opus est, vt plura addamus. Prouti autem quis vel huius erat vel illius aetatis, multis in negotiis alio prorsus atque diuerso utebatur iure, ratione cuius diuersitatis hoc vnicum tantum subjungimus, istos sui iuris homines, qui *primae sunt aetatis* apud Romanos semper alterius *tutela* regi, qui sunt *secundae & tertiae*, in *curatione* viuere, denique *quartae & quintae* aetatis homines, regulariter *neutro iure* teneri. Sed omiffis reliquis omnibus, ad eos accedimus sui iuris homines, qui, vt ait CONSTANTINVS M. primae sunt aetatis, secundae & tertiae, & ad tutelam, cui subsunt, curationemue, de quibus, sed non nisi ea hoc loco expedienda sunt, quae res, quam pertractare suscepimus, & instituti ratio postulat.

§. IX.

Definitio Tutelae & Curae & vtriusque differentia.

Definitionem tutelae quod attinet, nam placet ab ea ordiri disputationem nostram, de ea vix est, vt diu simus solliciti,

p) l. penultim. C. de Impuber. & aliis sublit. l. vlt. C. de bonis, quae liber. conf. SENECA Consolat. ad Marciam, cap. 20.

q) Eclog. IV. vers. 37.

r) l. vlt. C. de His, qui veniam aetatis impetr.

cum SERVIVS SVLPICIVS, iste summus definiendi artifex, qui teste CICERONE s) primus omnium hanc artem, omnium artium maximam attulit ad ea, quae confuse ab aliis aut respondebantur, aut agebantur in iure, quid sit tutela, jam olim explicauerit. Ait autem ICRUS nosker t): *Tutela est vis ac potestas in capite libero ad tuendum eum, qui propter aetatem se defendere nequit, iure civili data & permessa.* Dicit ergo SERVIVS tutela est vis & potestas. Alii malunt *jus* & potestas, auctore Theophilo u), sed libri juris civilis constanter legunt vis & potestas, & admodum frequens est horum verborum conjunctio, idem significantium, apud veteres tam juris auctores x), quam ceteros scriptores y). Cum autem potestatis vocabulum plura significet, & patri competat in liberos, domino in seruos, magistratui in subditos, ne haereat lector, & potestatem vel patriam, vel dominicam intelligat, addit SERVIVS in *capite libero*, i. e. in pupillum, ciuem Romanum, qui in nullius est manu, vel potestate, nec resistit, si dicta verba de pupillo intelligamus, loquendi forma, quae apud veteres vltimatissima est, quosque amasse scimus eiusmodi casuum mutationem, dictionisque anomaliam z). Pergit SERVIVS *ad tuendum eum*, quae verba, si, quae proxime antecedunt, de pupillo intelligantur, nouam dictionis anomaliam exhibent; nam grammatice dicendum erat: *ad tuendum id*, sc. caput, sed denuo non insolens est veteribus, in sermone facere relationem ad verborum sensum, non ad verba, quibus

is

s) In Bruto, Cap. 41.

t) §. 1. I. de Tutela, l. 1. pr. D. Eod.

u) In Paraphrasi Institut. ad Tit. de Tutela.

x) l. 17. D. de Legibus. §. 3. I. de Interdict.

y) TACITVS Histor. libr. II. cap. 29. GELLIVS Noct. Atticar. libr. V. cap. 19.

z) GELLIVS loc. cit. CICERO de Inuent. Libr. II. cap. 50. ad Heronnum Libr. I. cap. 13. addatur IOAN. FRIEDR. GRO- NOVIVS ad Liuium Libr. II. cap. 14. not. 1.

is sensus continetur, cujus rei exempla dedit GERARDVS NOODT a). Tueri autem, quo vocabulo vtitur JCTus, est feruare, curare, custodire, defendere, quare tutela defensionem, curam, conseruationemque denotat. Sed cujus? Ejus, inquit SERVIVS, qui propter aetatem se defendere nequit, atque igitur ex vsu sui temporis loquitur de tutela impuberum, & puellorum, quae per aetatem a tutela mulierum perpetua distinguebatur b). Claudunt definitionem verba: *jure ciuili data & permissa*. Scilicet tres constituunt jura Romana tutelae species, testamentariam, legitimam, datiuam, ad quas his verbis respexisse videtur JCTus, nam legitimum tutorem *dant* leges immediate, reliquos vero *permittunt* tantum ab aliis dari, & testamentarium quidem a testatore, datiuum autem a magistratu. Tantum de tutela, sequitur definitio *curae vel curationis*. Est autem ea vis & potestas in capite libero ad tuenda illius bona, qui, pubes factus, vel propter aetatem minorem, vel, si sit major, ob animi corporisque vitium rebus suis ipse superesse nequit. Quae verba clara sunt sine dubio, nec vlla indigent explanatione vltiori. Sed nec minus facile ex his duabus definitionibus potest intelligi, quae inter tutelam & curam, inter tutorem & curatorem intercedat differentia. Scilicet, tutor tantum impuberi datur c), curator vero inprimis puberi, partim minori XXV. annis ex edicto M. ANTONINI d), partim majori quidem XXV. annis, sed animi corporisque vitio laboranti; praeterea tutela personarum est e), cura vero bonorum & negotiorum,

D

- a) Obseruat. Libr. I. cap. 4. in fine.
 b) VLPIANVS Fragm. Tit. XI. §. 1. 25. 27. apud SCHVLTINGIVM loc. cit. pag. 594 & 603.
 c) l. 3. D. de Tutela.
 d) CAPITOLINVS in vita Marci cap. 10. Conf. IOANN. AVG. BACHII, Viri Clarissimi & Iurisconsultissimi Histor. Iurispr. Roman. Libr. II. cap. 11. §. 27. & libr. III. cap. 11. Sect. III. §. 6.
 e) §. 4. I. Qui testam. tutor. dari poss.

3

56,

gotiorum, tutor ejus, qui sponte se tueri nequit, curator ejus, qui negotia sua idonee tueri non potest, hinc libera est minoris persona f), pupilli vero non est, ut vel propter hoc discrimen pupillus non se obliget sine tutore, cum tamen etiam sine tutore obligetur is, qui suae tutelae factus est g). Est & ista differentia, quod tutorem habenti tutor amplius dari possit nullus, sed curator tantum h), cum tamen curatorem habenti, quo minus alius curator detur, regula juris non est impedimento i). Rationes & causas hujus differentiae, ut & exceptiones ab hac regula dederunt alii, atque nominatim JACOBVS CVJACIVSk) & ARNOLDVS VINNIUS l), quas, tanquam alienas ab hoc loco, non addimus, sed, qui scire eas cupit, eum remittimus ad *Cujacium Vinniumque*, Viros summos atque Jureconsultissimos.

§. X.

De Officio Tutorum & Curatorum.

Sic intelligimus, puto, quid sit tutela, & tutor, quid cura atque curator. Sed quamvis ex iis, quae §. anteced. disputauimus

- f) l. 20. D. de Ritu Nupt. l. 8. C. de Nupt.
 g) Vid. JACOB. CVJACII Paratit. Digest. Libr. XXVI. Tit. I. de Tutel.
 h) §. 5. l. de Curator. l. 27. D. de Testam. Tutel. l. 9. C. qui pet. tutor. l. 9. C. qui dare tutor.
 i) l. 20. §. 1. D. de Tutorib. & Curatorib. datis ab his, qui susdand. hab. Inscriptio Tituli Codicis: *In quibus casibus tutorem vel curatorem habenti tutor vel curator detur*, & l. 10. C. Qui tutor. dar. poss. quae obfata videntur, corruptae sunt, & emendatae a GERARD. NOODT in Commentar. ad Pandect. Libr. XXVI. Tit. V. circa finem.
 k) In Parat. ad Tit. Cod. *In quibus causis tutorem vel curatorem habenti tutor, vel curator detur.*
 l) In Comment. ad Instit. Libr. I. Tit. XXIII. §. 5.

mus, simul etiam officium vtriusque in genere possit cognosci; tamen instituti ratio vult, vt tam tutoris, quam curatoris officium paullo copiosius distinctiusque exponamus. Faciamus a tutore initium. Is, qui in tutela viuit, & in quem tutori competit ista vis & potestas, de qua modo diximus, *Pupillus* audit. *Pupillus*, inquam, quod vocabulum proprie denotat eum, qui sui iuris est, sed tamen in tutela viuit. Qua de causa Poppaea Neronem, maritum suum, aliquando per facetias *pupillum* vocat apud TACITVM m), quasi, sui iuris quidem, sed alienis tamen iussibus, Agrippinae scilicet matris suae, obnoxium. Atque differt pupillus ab *impubere*. Nam impubes etiam dicitur is, qui sub potestate patris agit, & in genere per hoc vocabulum imprimis aetas parua, per illud antea dictum autem status & conditio significatur n). Sed redimus ad pupillum, & ad istam vim ac potestatem, quam tutoribus in pupillos competere diximus. Duabus autem potissimum partibus absolui hanc tutorum potestatem, *administratione* scilicet & *auctoritate* non tantum ex IUSTINIANO discimus, qui tam in Pandectis, quam in Codice in diuersis titulis loquitur separatim primo de illa, deinde de hac, sed & ex VLPIANO, qui *pupillorum*, inquit o), *pupillarumque tutores & negotia gerunt, & auctoritatem interponunt, mulierum autem tutores auctoritatem tantum interponunt*. Ex quibus *Vlpiani* verbis praeter id, cuius causa ea adduximus, simul intelligimus, administrationem tutoris idem esse ac negotiorum pupillarium gestionem. IULIVS PAVLVVS p) eam *providentiam pupillarem* dicit, atque quantum ad eam attinet, *tutor inquit, domini loco haberi debet*. Vt autem intelligamus, quid demum sit ista providentia pupillaris, sciendum, eam pertinere vel ad exhibendam pupilli personam, vel ad res pupilli admini-

D 2 strandas.

- m) Annal. Libr. XIV. cap. 1.
 n) l. 239. D. de Verb. Signif.
 o) Fragm. Tit. XI. §. 25. apud SCVLTINGIVM l.c. pag. 603.
 p) l. 27. D. de Administrat. & pericul. Tutor. & Curat. l. 157. D. de R. I.

3

56,

strandas. Prima autem officii pars & principalis ad pupilli personam spectat, eaque continet integram illius exhibitionem. Atque ea quidem tribus potissimum absoluitur partibus. Vna est vbi pupillus educari atque morari debeat, id quod ex persona ex conditione & ex tempore definiendum q), ita tamen, vt vbiunque alatur, sine maligna suspicione alatur, vtque euitentur ii, qui pudicitiae impuberis insidari possunt r). Deinde pupillo alimenta decernenda, id est, victus, vestimenta, item famuli necessarii, & pro facultatibus quidem pupilli atque dignitate natalium & conditione illius s). Tandem pupillo de disciplina prospiciendum consulendumque. Tutor enim non minus moribus pupilli praeest, quam illius rebus t). Et haec de exhibitione pupilli, quam excipit rerum pupillarum administratio. In eam autem veniunt actiones, solutiones, rogationes, alienationes. Et habetur tutor hac ex parte loco domini, adeo vt, cum iure civili nemini liceat alieno nomine experiri, tamen tutorio nomine liceat, id, quod pupillo debetur, petere, neque opus sit cautione, pupillum ratam rem habiturum u). Sed quamuis haec ita, vt dixi, se habeant, tamen tutor, administrationem tutelae quod attinet, tantum loco domini est, non ipse rerum pupillarum dominus. Hinc antequam ipsam administrationem gestionemque tutelae suscipiat, statim & ea quidem forma, quam praescribunt leges x), rerum pupillarum inventarium conficere tenetur, quo constet earum rerum quantitas. Deinde multis in negotiis admodum restricta est illius potestas, ita, vt ea non, nisi accedente decreto magistratus peragere

q) l. 1. §. 1. D. Vbi pupillus educari vel morari debeat.

r) l. 5. D. Eod.

s) l. 13. pr. D. de Administr. & pericul. tutor.

t) l. 12. §. 3. D. Eod.

u) l. 22. l. 23. D. Eod.

x) l. 24. C. de administr. Tutor. l. ult. Cod. Theod. Eod.

gere queat, id quod deprehendimus in solutionibus y), & alienationibus z). Et si quid praeterea egerit tutor, quod magis ad perditionem, quam ad administrationem accedat, v. g. si quid gratis remiserit, donarit, id omne pupillo non nocet a). Vt itaque constet, qua ratione & modo gesserit tutelam, finita ea rationes reddere debet, atque si quid vel commiserit, vel omiserit, quod sit officio tutelae contrarium, & in quo arguatur ejus dolus vel culpa lata & leuis, iudicio tutelae tenetur b). Sed haec quidem de *administratione* dixisse sufficiant, a qua veteres cum separarint *auctoritatem* tutorum, qualis ea fuerit olim, nunc paucis inspiciamus. Scilicet tutor, quamuis omnia, quae tam ad exhibendam pupilli personam, quam ad administranda illius bona pertinent, curare debeat, tantum tamen abest, ut ipse singula negotia solus, inficio etiam tutore, alia vero ipse quidem, sed accedente tamen auctoritate tutoris peragere queat. Loquor autem de pupillo, qui fari potest. Nam infans nunquam ex auctoritate tutoris, sed semper per tutorem gerere & agere dicitur c). Est autem haec auctoritas sollemnis & expressa approbatio ejus, quod pupillus gerit. JUSTINIANVS eam dicit d) *suasionem perfectissimam* & differt a consensu. Etenim auctoritas semper sollemnitate, consensus vero nullam habet e). Pu-

D 3

y) l. 25. l. 27. C. de Administr. tutor. §. ult. l. Quibus alienare licet, vel non.

z) l. 1. pr. §. 1. & 2. D. de Rebus eorum, qui sub tutela vel cura sunt, sine decreto non alienand. l. 11. C. de Praediis, & aliis reb. minor. sine decret. non alienand.

a) l. 27. D. de Administr. & peric. tutor.

b) l. 1. pr. D. de Tutel. & ration. distrahend.

c) l. 1. §. 2. D. de Administrat. & pericul. Tutor. l. 9. D. de Adquirend. vel omittend. heredit.

d) l. 4. C. de Auctorit. praestand. l. 3. D. Eod.

e) l. 1. §. 13. D. ad Sc. Trebell. l. 19. D. de Auctorit. Tutor.

3

56

pillus itaque, qui est infantia major aut pubertati proximus ipse sua peragit negotia, sed accedente auctoritate tutoris. Alias *nec velle, nec nolle creditur in ea aetate, nam, quod animi iudicio fit, in eo auctoritas tutoris necessaria est*, ait CELSVS f). Desideratur tamen haec tutoris auctoritas in iis tantum negotiis, quibus pupillus conditionem suam facit deteriolem, v. g. si agit, quo obligari possit, aut jus suum amittere, vel imminuere, vel si alienat, quae negotia omnia, nisi auctore tutore gesta sint, pupillum non tenent, quamvis is, qui cum pupillo contraxerit, ei teneatur g). Contra vero tutoris auctoritas necessaria non est iis in negotiis, quibus pupillus conditionem suam reddit meliorem, veluti si ab alio sibi stipuletur, aut ei donetur, vel remittatur quid h); quae negotia pupillus libere & solus & inscio etiam tutore peragere potest. Et hactenus liquet, quae & qualis sit ista tutoris vis & potestas in capite libero. Sequens locus est, vt curatoris officium paucis expendamus. Antequam vero id fiat, monuisse iuuabit LL. XII. Tab. nihil plane de puberum curatoribus fuisse cautum, easque tantum furiosis atque prodigis & iis quidem, qui iure civili parentibus ab intestato erant heredes, haec in re prospexisse i). Lata est deinde lex Laetoria, quae adolescentibus, non omnibus, sed lascivis tantum & dementibus curatores dari iussit k). Hinc, qui minori XXV. annis curatorem dari postulabat, is necesse habebat alteram harum causarum exprimere. Sed cum hoc a publica utilitate remotum esset, M. ANTONINVS deinde statuit, vt omnes minores acciperent curatores, causis non redditis, i. e. etiam si non probaretur, eos esse furiosos,

f) l. 189. D. de Regul. Jur.

g) Pr. l. de Auctoris. Tutor. l. 9. pr. §. 1. 2. D. Eod.

h) Pr. l. & l. 9. §. 1. 2. D. de Auct. Tutor. l. 2. D. de Acceptilat.

i) ANTON. SCHVLTINGIVS ad Vlpiani Fragmenta Tit. XII. §. 3. not. 9.

k) JOAN. AVG. BACHII Viri Clariss. & Doctiss. Hist. Jurisprud. Roman. Libr. II. Cap. II. §. 27. pag. 144.

furiosos, aut lasciuos, & prodigos l). Exinde itaque duplex potissimum facta est cura, alia furiosorum aut prodigorum, alia minorum. Sed, omissa ista, hoc loco nobis tantum sermo est de curatore minoris ejusque officio, qua de re non nisi pauca quaedam dicenda restant. Scilicet curator ei tantum datur, qui negotia sua idonee tueri non potest, itaque bonis & rebus tantum datur, non personae, quare minoris persona libera est, pupilli non est, prouti diximus §. IX. Proinde minor in iis negotiis, quae primario ad ejus personam pertinent, ab arbitrio curatoris sui non dependet, sed quidquid hac ex parte agit, ex animi sui sententia agit, atque v. g. inconsulto curatore & sponsalia celebrat, & iustas contrahit nuptias m). Nam officium curatoris tantum in administratione bonorum consistit, & negotiorum. Cum autem pupillus, qui fieri potest, meliorem semper possit facere conditionem, etiam inscio tutore, & reliqua negotia auctore tutore ipse semper peragere queat; facile potest cognosci, minorem, quamuis laborat lubricitate aetatis, cum tamen ad res gerendas magis maturus sit, quam pupillus, jure meritoque majori, quam pupillum, uti libertate agendi. Sed quanta? tanta, ut in iis negotiis, quae pertinent ad illius bona remque familiarem, & per quae illius conditio possit fieri deterior, curatoris sui consensu habeat opus n).

§. XI.

l) CAPITOLINVS in vita M. Antonini cap. 10. JOAN. AVG. BACHIVS, V. C. loc. cit. Lbr. III. Cap. II. Sect. III. §. 6. pag. 453. 454.

m) l. 20. D. de Ritu nuptiar. l. 8. C. de Nupt.

n) l. 26. C. de Administ. Tutor. Vid. GERARD. NOODT de Pactis & Transactionibus Cap. XX. Oper. Tom. I. pag. 370. 371. Qui vir summus loc. cit. & sustulit scrupulum, quem mouere videtur MODESTINVS l. 101. D. de Verb. Obligat.

§. XI.

*De Statu & Conditione eorum, qui sub Tutela
vel Cura viuunt.*

Hucusque ostendi, qualis & quanta sit ista tutorum curatorum-ue vis & potestas in pupillum & minorem eorum tutelae & curae subiectum. Proximum est, vt dispiciamus, qualis sit status atque conditio eorum, qui in tutela viuunt vel cura atque, vtrum sui sint, an vero alieni juris homines. Diximus de ea re iam iam sententiam nostram §. VIII. quae communis est Jctorum tantum non omnium, atque eos sui juris hominibus, patribusque familias annumerauimus. Nil itaque restat, quam, vt subjungamus huius antea dictae sententiae rationes & causas. Patet autem huius sententiae veritas tam ex conditione pupillorum atque minorum, in tutela & cura viuentium, quam ex auctoritate Juris Romani, quod pupillos & minores expresse satis refert inter sui juris homines patresque familias. Conditionem eorum quod attinet; in potestate quidem viuunt vterque, sed ideo neuter eorum alienae est potestatis, eo in sensu, quo dicuntur homines alienae potestatis in Jure Romano, & quem dedimus §. II. Deinde, quamuis & patri & tutori tribuatur potestas, longe alia tamen est potestas, quae competit patri in liberos, atque alia, quae concedunt jura tutoribus curatoribusque in pupillum & minorem, prouti ex iis, quae hucusque de vtraque hac potestate disputauimus, per quam facile potest intelligi; quare ea, quae jam dicta sunt, denuo repetere nolumus. Vtilius proinde erit, opinor, huic argumento, a diuersitate potestatis desumpto, addere auctoritates legum, vt exinde cognoscamus, leges pupillos atque minores, etiam si in potestate, nihilo secius tamen semper inter sui juris suaeque potestatis homines retulisse. Ex istis autem fere innumeris juris nostri capitibus, quae hunc in finem excitare possum, vnum tantum & alterum labo, & primum quidem ex VLPIANO. Hic autem Jctus *Pupillum patrem familias* appellari ait o). Pupillum, inquam, id est,

o) l. 195. §. 2. D. de Verb. Signif.

est, eum, qui, cum impubes est, desit in patris potestate esse, aut morte patris aut emancipatione, teste POMPONIO p). Sed hi pupilli semper in tutela viuunt, nam, *non est pupillus, qui in utero est*, inquit VLPIANVS q) & quare? ideo, puto, quia is, qui adhuc in utero est, in tutela non est, ergo non pupillus. Itaque qui in tutela viuunt, patresfamilias appellantur in jure nostro. At patresfamilias sunt, qui sunt *suae potestatis*, siue puberes, siue impuberes r), qui *in domo dominum habent* s), qui sunt *familiarum suarum principes & sui juris* t). His, quae hactenus veluti per ambages diximus, addimus IVSTINIANI testimonium luculentissimum, qui, posteaquam de alieni juris hominibus, quantum satis est, dixit; *Transcamus*, inquit u), *nunc ad aliam diuisionem personarum. Nam ex his personis, quae IN POTESTATE NON SVNT, quaedam vel IN TUTELA SVNT, vel IN CURATIONE, quaedam neutro jure tenentur*. Itaque, qui in tutela viuunt vel in cura, in potestate non sunt, id est, non sunt alieni, sed sui juris, & patresfamilias. Sed aduersus haec, quae dixi, scrupulum mouere videtur IULIVS PAVLVS, quando ait x): *Obligari potest paterfamilias, suae potestatis, pubes, compos mentis*, ex quibus verbis sequi videtur, esse patresfamilias vel suae potestatis, vel alienae, cui sententiae ingens robor addere videtur auctoritas summa JACOBI CVJACII, qui ob verba *Julii Pauli* ante dicta, ait y): *Qui quaeue suae tutelae non est, nec suae potestatis est.*

E

Sed

p) l. 230. pr. D. Eod.

q) l. 161. D. Eod.

r) l. 4. D. de His, qui sui vel alieni juris sunt.

s) l. 195. §. 2. D. de Verb. Signif.

t) VLPIANVS Fragm. Tit. IV. §. 1.

u) Pr. I. de Tutela.

x) l. 43. D. de Obligat. & Actionib.

y) Obseruat. Libr. XXI. cap. 23. adde EDMVND. MERILLIVM Variant. ex Cujacio Libr. III. cap. 21.

Sed ludos facit CVJACIVS, quemadmodum ex iis intelligimus, quae idem ille *Vir summus* alio in loco ad eadem *Julii Pauli* verba disputavit 2), ubi omnes eos, qui in tutela viuunt, vel cura, sui juris suaeque potestatis esse ait, atque dicta Pauli verba, vno tenore, vno spiritu legenda esse existimat ita, *obligari potest paterfamilias suae potestatis*, quasi verba haec in se contineant breuem patrisfamilias definitionem. Recte an secus haec dixerit *Cujacius*, nostrum non est, hoc loco disquirere, quamuis hoc praeterire non possimus, veriore, ex nostra sententia, esse interpretationem, istam, quam de his verbis dedit GERARDVS NOODT a), quam quidem nobis haec *Cujaciana* esse videtur. Quidquid autem sit, sufficit, ipsum etiam *Cujacium* eos qui in tutela viuunt, aut in cura, sui juris suaeque potestatis hominibus annumerasse. Nam quamuis vterque, pupillus & minor in potestate sit, ille in tutoris, hic autem in curatoris, neuter tamen eorum alienae potestatis est, vel ideo, quod in hac diuisione vox potestatis strictè accipitur, & per excellentiam tantum de dominica & patria, quoniam hae certis & luculentis effectibus jure sunt praeditae, quibus aliae potestates tutoris, v. c. ac curatoris, carent, adeo, vt qui harum neutri est subiectus, vt pupillus & minor, quamuis in potestate sit, suae tamen potestatis, sui que juris constanter dicatur.

§. XII.

Transitus ad Caput Disputationis secundum.

Expositis, quae erant dicenda pro intellectu Juris Romani, quoad istam quaestionem, quam hoc in libello pertractare suscepimus, ne diutius in republica aliena verseremur, in patriam iam reuertimur, visuri,

Quid domibus nostris prauè rectiue geratur.

Digna autem res est animaduersione omnium, quibus turpe est, jus

- 2) In Recitationib. sollempnib. ad l. 43. D. de Obligat. & Actionib. Oper. posth. Tom. IV. Part. poster. pag. 401. 402.
a) De Pactis & Transactionibus cap. XX. Oper. Tom. I. pag. 370.

jus, in quo quotidie versamur, ignorare, quibusque studium est, jurisprudentia paullo solidiori ad ingenii lumen procedere, quid majores nostri de statu liberorum in patria, & de statu pupillorum, in tutoria potestate viuentium existimarint olim. Et enim, quemadmodum legum XII. Tab. insignis est ad studium Juris Romani recte diligenterque persequendum vtilitas, cum omnis Juris Romani origines contineant, atque sine earum scientia, mediae jurisprudentiae capita, quae nihil aliud sunt, nisi istarum legum supplementa, recte intelligi nunquam possint, quare etiam olim LIVIVS b) eas dixerit *fontem omnis juris tam publici quam priuati*; ita in jure nostro Germanico id, quod in ipsis rerum argumentis quotidie obtinet, bene recteque intelligere non possumus, nisi mores majorum nostrorum, & antiquitates Germanicas accurate perspiciamus, nam leges recentiores plerumque ex antiquis moribus quaedam retinent, aut, illis saluis, alia addunt, quae sine priorum notitia perfecte intelligi nequeunt. Itaque quod CICERO olim de XII. Tab. dixit c). *Fremant omnes licet, dicam, quod sentio, bibliothecas me hercule omnium philosophorum vnus mihi videtur XII. Tab. libellus, si quis legum fontes & capita viderit, & auctoritatis pondere & vtilitatis vbertate superare*; id ego non dubito, de moribus veterum Germanorum, quos expressos videmus in legibus variorum Germaniae populorum antiquiorum, in Capitularibus Regum Francorum, & speculis Saxonico & Alamannico, praedicare. Et ob eam causam rationemque, age, videamus jam, quid majoribus nostris ea in re, de qua nobis sermo est, olim placuerit. Olim inquam, id est iis temporibus, quibus non tantum ipsi Germaniae populi nullis aliis aliarum nationum nuptiis infecti, propriam & sinceram & tantum sui similem gentem constitu-

E 2

bant,

b) Libr. III. cap. 34. conf. JACOB. GOTHOFREDI Quatuor Fontes. I. C. Libr. I. cap. VII. pag. 28 seqq. & EVERARD. OTTONIS Dissert. de LL. XII. Tab. cap. X.

c) De Oratore Libr. I. cap. 44.

3

56,

bant, sed quibus etiam eorum mores, nullis peregrinis juribus immutati, proprium constituebant jus & sincerum, & vere Germanicum. Quamvis autem his temporibus, & in tam numerosa gente jus nostrum Germanicum non ad infinitam legum multitudinem varietatemque excreuerit, sed, ut in quavis bene constituta republica, plus ibi valuerint pauci bonique mores, quam alibi multae & bonae leges d); tamen majoribus nostris celebris ista hominum diuisio in eos, qui sunt sui & qui sunt alieni juris, non fuit incognita, sed longe aliter tamen hanc diuisionem explicabant maiores nostri, quam quidem Romani. Hi omnes eos sui juris suaeque potestatis esse aiebant, qui nec in patria erant, nec in dominica potestate. Germani vero jam inde ab antiquissimis temporibus non modo liberos & seruos in potestate parentum & dominorum, sed & uxores in potestate maritorum, pupillos atque minores in potestate tutorum, libertos etiam in potestate eorum, ad quos sese adplicassent, esse dicebant, atque igitur uxores, pupillos, minores, libertos non sui, sed alieni omnino juris, alienae potestatis esse existimabant. De singulis his alieni juris hominibus disserere non fert instituti ratio, neque etiam huius loci est; itaque, omissis vxoribus & libertinis, ad pupillos atque minores reuertimur, & ad probationem ejus, quod diximus, scilicet, eos olim apud maiores nostros nunquam sui, sed semper potius, quamdiu eorum tutela durarit, alieni juris fuisse & potestatis.

§. XIII.

Probatur, Eos, qui in Tutela viuebant, semper olim alieni Juris fuisse, primo, ex more loquendi, in Legibus Germanorum antiquis vsitato.

Est itaque mihi in animo, aliqua cum cura ostendere, & ut res meretur, probare, olim apud maiores nostros non tantum,

d) TACITVS de Morib. German. cap. 19. Annal. Libr. III. cap. 26. 27.

tum, qui in parentum erant potestate patria, sed praeterea omnino etiam eos, qui erant in tutela, semper alieni juris vel potestatis fuisse, atque hac ex causa eos & filios filiasque familias aequali usus esse jure. Patet autem hujus rei veritas & certitudo primum quidem, si quid video, ex communi & promiscuo more loquendi in legibus Germanorum antiquis usitato atque recepto. Scilicet, de usu promiscuo vocabuli *Potestas* & synonymorum loquor. Est autem potestas in jure nostro patrio idem ac protectio, defensio, tutela, atque apud majores nostros omnium frequentissime *Mundium* item *Mundiburdium* dicitur. Hoc infimae latinitatis vocabulum descendit a Germanico *Mund*, os, atque majores nostri ideo potestatem tuitionemque *Mundium* a vernaculo *Mund* dixisse videntur, quia, quemadmodum bene monuit JOAN. GOTTLIEB HEINECCIUS e) *ad eorum, qui alios in potestate habent, officium pertinet, eis ore praecipere, eosque verbis, quoties opus est, defendere.* Hinc veteres pro *in mundio esse* saepe dicebant, *in verbis, in sermone, in ore esse*, v. g. *Lex Salica* f), quae: *si vero puella, inquit, quae trahitur, in VERBO REGIS fuerit, propter fredum, & quae sunt reliqua.* In *mundio* itaque vel *mundiburdio*, siue, quod idem est, in potestate, in tutela, in protectione, in defensione esse dicitur usu promiscuo tam filius, qui est in patria, quam pupillus, minor, ceterique omnes, qui sunt in tutoris potestate. Et de filio filiae familiae id, quod dixi, satis probant *Leges Longobardorum & Alamannorum.* *Leges Longobardorum* constituunt g). *Si quis puellam aut mulierem per quamlibet occasionem occiderit, componat Solid. MCC. medietatem parentibus ejus, ad quos MVNDIVM de ea pertinet, & medietatem Regi, &c.* In legibus

E 3

Ala-

- e) In Elem. Jur. Germ. Libr. I. Tit. VI. §. 132. not.
 f) Tit. XIV. §. 5. adde Tit. LIX. c). *Legis Salicae.*
 g) Libr. I. Tit. IX. §. 13. alia exempla exstant ibidem Libr. I. Tit. XVI. §. 1. Tit. XXX §. 3. Libr. II. Tit. 1. §. 4. Tit. LV. §. 2. apud LINDENBROGIVM in Codice legum antiquarum.

3

56,

Alamannorum autem cauetur h), vt, si raptor alterius vxorem rapuerit, eamque sibi junxerit & ex ea filios vel filias habeat, *hi non sint illius, qui eos genuit, sed ad illum priorem maritum MVNDIO pertineat.* Plura exempla dederunt FRIEDR. LINDENBROGIVS i) & CANGIVS k), quos adeant ii, qui plura scire cupiunt. Pergo ad eos, qui postquam e patria potestate exierunt, vel ob minorem aetatem, vel ob sexus imbecillitatem in alterius tutela viuunt, de quibus iura nostra patria antiquiora eundem seruant loquendi vsum. Prouoco hunc in finem ad *Leges Wisigothorum* l), *Saxonum* m), *Frisonum* n), *Longobardorum* o), *Alamannorum* p), quae omnes, pupillos, minores, & feminas, quarum tutela olim apud plerasque originis Germanicae gentes erat perpetua, in tuitione, potestate, protectione & *mundio* maritorum, propinquorum & in genere tutorum vixisse abunde nos docent. Ex his hucusque dictis sufficienter, puto, patet, omnes eos, qui vel in parentum erant, vel in tutorum potestate, secundum iura nostra patria olim semper *in mundio* fuisse. Sed qui *in mundio* erant, ii omnes maioribus nostris alieni juris & potestatis erant, eodem fere modo, ac apud Romanos ii, qui in alterius *manu* erant, atque sui juris habebantur ii tantum, qui *sine mundio* vivebant q), aut in suae potestatis arbitrio & *Selpmundio*, quos omnes *Amund* veteres, & *Fulfreal*,

h) Tit. LI. §. 1. & 2. adde Tit. LIV. §. 2. loc. cit.

i) In *Glossario* ad citat. Codicem Legum antiquarum voc. *Mundburde*, *Mundium*.

k) In *Glossario* mediae & infimae latinitatis voc. *Mundium*.

l) Libr. IV. Tit. III. §. 1. 3. 4.

m) Tit. VII. §. 2.

n) Tit. IX. §. 3.

o) Libr. I. Tit. IX. §. 12. 13. Tit. XXX. §. 11.

p) Tit. LIV. §. 1. 2. 3.

q) *Leges Longobar.d.* Libr. II. Tit. X. §. 1.

Fulfreal, quasi *vollfrey* dicebant r). Quemadmodum autem olim omnes, qui tam in parentum erant potestate patria, quam in potestate tutorum vsu promiscuo, & sensu eodem in *mundio* esse & viuere dicebantur, ita etiam ii, in quorum potestate & mundio viuebant hae personae, promiscue siue de parentibus sermo sit, siue de maritis, siue de tutoribus in specie sic dictis, apud maiores nostros *Vormunde* appellantur. Et de tutore non opus esse videtur, vt id, quod dixi, testimoniis veterum comprobem, cum ille adhuc hodie in lingua populari constanter dicatur *Ein Vormund*. Simili modo iis in locis, vbi viget hodie tutela feminarum perpetua, maritus vsu constanti & perpetuo dicitur *seiner Frauen ehelicher Vormund* s). Sed & de patre olim haec loquendi formula nequaquam infrequens erat, id quod ii bene norunt, quibus iura Germanica mediæ aetatis & Specula Saxonnicum & Alamannicum non prorsus sunt incognita t). Cum itaque apud Germanos olim ii, qui alios in potestate habebant, promiscue *Vormunde*, ii vero, qui in potestate erant, sine distinctione in *mundio* in tutela, in potestate, aut protectione esse dicebantur, facile exinde intelligi potest, iura priorum & statum conditionemque posteriorum parum & nihil a se inuicem discrepasse. Quae cum ita sint, satis apparet, pupillos atque minores, quamuis a patria potestate sint liberati, tamdiu tamen alieni iuris homines manere, quamdiu sunt in potestate tutorum suorum, atque ideo recte dici eos in vernacula *Vmundige*, i. e. *siue mundio* sine potestate homines & alieni iuris. Sed restat adhuc alia obseruatio, quam superioribus addere ab hoc loco non putamus esse alienum. Scilicet, pupilli atque minores, in tutela viuentes, in lingua populari non modo *Vmundige*, sed praeterea saepissime etiam *Waysen* dicuntur, quod vocabulum vsu

r) *Leges Longobard.* Libr. II. Tit. XII. §. 6. vid. CANGIVS & LINDENBROGIVS in *Glossar.* cit. voc. *Amund.* & *Fulfreal.*

s) Vid. *Jus Prouincial. Saxon.* Libr. I. Art. 45. & *Jus Prouincial. Alamannic.* cap. 322. in Edit. *Bergeriana*, pag. 112.

t) Vid. *Jus Prouincial. Saxon.* Libr. I. Artic. 11.

vfu perpetuo de iis vſurpatur pupillis, qui parentibus orbi, nondum educati ſunt, & ex ea cauſa alterius tutelae ſubjiciuntur. Quemadmodum autem ex iſto vocabulo *Vnmundige* ſtatus eorum, qui ita dicuntur, haud difficulter poteſt intelligi, prouti oſtendimus, ita idem puto de vocabulo *Wayſe*. Nam deſcendit hoc vocabulum a Gothico *Waefel*, quod idem eſt ac obnoxius, vel qui alterius vi ac poteſtati eſt ſubjectus u), vi itaque *Eine Wayſe* vi vocis denotet pupillum parentibus orbatum, ſed ob imbecillitatem aetatis alterius vi ac poteſtati ſubjectum, in alterius *mundio* conſtitutum. Deriuant ab eodem Gothico *Waefel* nonnulli vocabulum *Vafallus*, non inuito vocis ſenſu, ſed de ea re nos non diſputamus, & qui Jura Feudalia tractant, videant, an vera ſit & recta haec Vaſalli deriuatio & origo.

§. XIV.

Probatur iſta ante dicta ſententia deinde ex indole & natura poteſtatis tam patriae quam tutoriae veterum Germanorum.

Haec, quae hucusque diximus, ſine dubio ſatis ſuperque probabunt, apud majores noſtros omnes eos, qui in tutela erant, nunquam ſui, ſed ſemper potius alieni juris, alienae fuiſſe poteſtatis. Sed ſunt fortassis e Jctis noſtris, imprimis ex iis, qui vltra Juſtinianum haud facile ſapiunt, quique ſingula ad juris Romani regulam normamque dijudicare & componere ſolent, qui aduerſus haecenus diſputata objicient; ſint, licet, tam filii filiaeque familias, quam pupilli atque minores *in mundio*, poteſtate, tutela. Sed exinde nondum ſequitur, has perſonas in vnum omnes eſſe alieni juris. Apud Romanos filii familias, pupilli, atque minores itidem omnes in poteſtate erant, iſti patris, illi tutoris, hi curatoris, hoc tamen non obſtante expediti juris eſt, pupillos

u) Vid. LOCCENIVS in Lexic. Feudal. voc. *Imueſtitura* & JOAN. NICOL. HERTII Diſſert. de Feudo Nobili Sect. III. §. 4. Opp. Vol. I. Tom. II. pag. 333. 334.

pupillos & minores semper sui, & filiosfamilias tantum alieni fuisse juris. Neque obscura est hujus diuersitatis ratio. Nam, quamuis omnes istae personae sint in potestate, longe alia tamen est potestas patris, in qua sunt filii, quam quidem tutorum & curatorum, in qua sunt pupilli atque minores, haec autem potestatis diuersitas tanta & tam magna est, vt vel necessario summam maximamque produxerit diuersitatem iurium. In Jure itaque Germanico antiquiori fortassis eadem deprehenditur diuersitas, adeo, vt, quamuis omnes supra dictae personae *in mundo* esse dicantur, tamen res majoris momenti sit in mundo parentum esse, quam quidem in mundo tutorum viuere. Ita ajunt fortassis ii, qui, quae anteced. §. scripsimus, vel ex his, vel aliis ex causis assensione sua comprobare nolunt. Sed frustra haec omnia obijciuntur. Quamuis enim olim apud Romanos summa maximaque intercederet differentia inter potestatem patriam, atque illam, quam habebant tutores curatoresue in pupillos & minores, tantum tamen abest, vt majores nostri eandem vel similem differentiam admiserint & comprobarint, vt potius apud eos potestas tutorum atque parentum, certe iis in capitibus, quae potissimum efficiunt, vt quis vel sui sit, vel alieni juris, non tam sibi similis, quam vna potius eademque semper fuerit. Vt autem id quod diximus, in lucem veritatis proferamus, age, videamus, qualis & quanta olim fuerit potestas tam parentum in liberos, quam tutorum in pupillos & minores. Dicamus autem primo de potestate patria tanquam principali, & deinde de tutorum potestate vicaria. Quod itaque patriam potestatem veterum Germanorum attinet, vix opus est dici, quod liquet vltro, nimirum fuisse eam diuersissimam ab illa, quam Jura Romana concedunt Romanis ciuibus in liberos suos. Quodli enim hoc ita, vt dixi, non esset, quo, quaeso, jure dixisset IUSTINIANVS x). *Nulli alii sunt pupuli, qui talem in liberos potestatem habent, qualem nos habemus.* Quemadmodum autem Romani patriam potestatem,

x) §. 2. I. de Patria Potestate. l. 3. D. de His, qui sui vel alieni juris sunt.

tem; cujus origo non ex alio jure est, quam ex quo matrimoni-
um, prima haec & antiquissima paterni imperii causa, variis qua-
litatibus novis circumdederunt, atque hac ratione eam civibus
suis fecerunt propriam; ita e contrario majores nostri, quos sci-
mus, parum vel nihil recessisse a simplicitate naturali, patriae
potestatis jura potissimum ad rectae rationis normam regulamque
attemperarunt. Hac igitur ex causa potestas patria Germanorum
principaliter respicit ad educationem liberorum, eaque omnia,
quae ad educationem pertinent eamque promouent; nec con-
fundenda tamen cum ea sunt officia mutua reliqua, quae liberi
debent parentibus suis, & vicissim parentes liberis, quarum re-
rum differentia summa vel exinde satis potest cognosci, quod
potestas patria ad tempus tantum durat, cum e contrario officia
reliqua, quae intercedunt inter parentes & liberos semper sint
perpetua & immutabilia. Erat autem olim constante matrimo-
nio, par utriusque conjugis in liberos potestas, & soluto demum
matrimonio, alterius praemortui jus superstiti aderescebat. Hinc
ait *Lex Wisigothorum* y). *Patre mortuo, filii in matris pote-
state consistant. Quod si marito superstiti, vxor forsitan moriatur,
filii, qui sunt de eodem conjugio procreati, in patris potestate
consistant.* Et retinet pater hanc potestatem, etiam si liberis in-
duxerit nouercam z); sed mater, simulac ad secundas nup-
tias transierit, amittit potestatem, quam haecenus in liberos
habuit. Ita enim *Leges Burgundionum* a) *Nepos, amisso pa-
tre cum rebus omnibus ad aui ordinationem vel sollicitudinem con-
feratur, ea tamen ratione, si mater ejus secundas nuptias credi-
derit eligendas. Ceterum si nubere, electa castitate distulerit,
filii cum omni facultate in ejus solatio & potestate consistant.* Ex
quibus verbis simul intelligimus, hoc jus patriae potestatis fe-
cundum jura Germanica post mortem parentum, aut si mater ad-
huc superstes quidem, sed vidua secundas nuptias inierit, de-
uolui

y) Libr. IV. Tit. II. §. 13.

z) Vid. *Leges Wisigothorum*, loc. cit.

a) Tit. LIX.

per vero pretio siue lege introducto, vt apud Saxones, siue conuentione constituto, vt inter Wisigothos, sed symbolico potius per solidum & denarium, vt Francorum mores etiam in ipsis regum sponsalibus ferebant e). Sed haec emtio venditio liberorum huc proprie non pertinet. Ignorasse itaque videntur maiores nostri tam jus occidendi, quam vendendi liberos. E contrario vero, si liberi, in potestate constituti, habebant peculium & propria bona, quacunq; demum ex causa ea sint acquisita, eorum administratio ad parentes pertinebat, & non tantum administratio, verum etiam vsusfructus. Quemadmodum autem potestas patria tam matri quam patri competebat, ita etiam constante matrimonio vterque conjux fructus ex liberorum bonis prouenientes percipiebat, mortuo autem patre vsusfructus iste vel totus, vel pro parte matri viduae relinquebatur f) plerumque; erat enim istis temporibus, vt in genere tutela quaecunq; legitima, ita etiam potestas patria fructuaria. Sed haec potestas patria, cuius haecenus primas veluti lineas duximus, ideo potissimum maioribus nostris placuit, interque eos in vsu fuit, quia liberi recens nati, & qui sunt primae iuuentutis, ob infirmitatem lubricitatemque aetatis sibi met ipsis de iis rebus, quibus indigent ad necessitatem vitae ejusque conseruationem, prospicere, aut actiones suas prudenter dirigere, vel mores, vt conueniant honestati, formare nequeunt. Quae cum ita sint, haud difficile vnusquisque, me etiam non monente, intelligere potest, prouti liberi tam quoad animi, quam quoad corporis vires indies magis magisque maturescunt, parentum in eos potestatem ex altera parte sensim sensimque decrescere, atque tandem prorsus exspirare. Adhibebant autem maiores nostri in soluenda patria potestate armorum symbolum, & in ipso concilio, refert TACI-

TVS

e) Vid. JOAN. WILHELM. HOFFMANNVS in Specim. Jurisprud. Symbolicae Veterum Germanorum. §. 5.

f) *Leges Wisigothor.* Libr. IV. Tit. II. §. 14. *Lex Burgundion.* Tit. LIX. *Lex Bajuuarior.* Tit. VI. VII.

TVS g), *vel principum aliquis, vel pater, vel propinquus seu-
to framaeque iuuenem ornant. Haec apud illos toga, hic primus
juventae bonos, ante hoc domus pars videntur, mox reipublicae.*
Postea placuit finire potestatem patriam per separatam filii oeco-
nomiam, cuius symbolum erat proprius focus. *Die Haltung
von eignen Feuer und Heerd.* Atque huc referenda est illa *Resi-
dentia Focalis*, qua veterum Normannorum legibus & institutis
patriae potestatis per separatam familiam solutio significatur, cum
alias in vna domo cum parentibus esse, vim & potestatem pa-
triam indicaret. His itaque aliisque modis soluebatur quidem
patria potestas, sed reliqua officia, & quae exinde descendunt
jura & obligationes mutuae, non vna cum patria potestate exspi-
rabant, sed manebant potius semper salua & integra. Quodsi
vero quis iis & omni familiae & cognationis juri & quasi naturae
renunciare vellet, veteres Francorum mores id quidem permit-
tunt, tunc autem is, qui hoc modo, uti ajunt veteres, *se de pa-
rentela tollere vult*, quatuor fustes alminos, in quatuor partes
coram iudicio super capite suo fractos, pronunciata formula:
*quod se de juramento, & de hereditate, & de tota ratione illorum
tollat*, circumspargere debebat. Quo facto non tantum heredi-
tate excidebat, verum etiam id consequabatur, ne inimicitias su-
scipere, mortem vindicare, & in iurisjurandi societatem, qua
cognati saepenumero continebantur, venire oporteret h). Sed
sola dimissio ex patria potestate hos tantos effectus nunquam pro-
ducebat.

§. XV.

*Continuatur Argumentum secundum, & qualis olim
fuerit tutorum potestas, ostenditur.*

Expositis iis, quae faciunt ad rite formandam potestatis patriae
antiquioris Germanicae ideam, venio ad potestatem tutela-
rem

F 3

g) De Morib. Germanor. Cap. 13.

h) Conf. *Legem Salicam* Tit. LXIII. & JOAN. GVILIELM. HOFF-
MANNI Specimen Jurisprud. Symbol. veter. German. §. 11.

3

56,

rem veterum Germanorum. Qualis ea fuerit temporibus antiquissimis, de ea re hodie quidem parum constat i); nec est, ut hoc loco de re incerta diu sumus solliciti. Post ista tempora antiquissima si contingeret parentes deficere, placuit majoribus nostris, ut liberi impuberes in tutela & mundio ipsorum principum, ducum, regum, ceterorumque magistratum viverent, ad quos omnes proinde istis temporibus tutela suprema pupillorum & minorum pertinebat. Obseruarunt hoc jam olim non tantum JOANNES NICOLAVS HERTIVS k), & JOANNES GOTTLIEB HEINECCIUS l), sed leges veteres hujus tutelae principum magistratumque supremae plus simplici vice faciunt mentionem. Sic v. g. LVDOVICVS PIVS lege publica edixit m). *Vt viduae, orphani & minus potentes sub Dei defensione, & Nostro mundiburde pacem habeant, & eorum iustitias adquirant.* Quin imo in ipsis inaugurationis solemnibus solebant olim reges & principes promittere, *se fore tutores viduarum, & orphanorum*, ut ex WITTICHINDO n), & WIPPONE o) discimus. Quamuis autem olim reges & principes semper essent tutores supremae viduarum & orphanorum, haud tamen difficile potest intelligi, principes ceterosque magistratus tutelam viduarum & impuberum ipsos gerere & administrare non potuisse. Constituebantur itaque alii tutores, qui vice principum pupillos

i) Conf. JOAN. NICOLAI HERTII Notitia veteris Germaniae populorum Part. I. Cap. III. §. 4. Opp. Volum. II. Tom. I. pag. 19.

k) In Notitia Regni Francorum Veteris, Cap. 3. §. 4. loc. cit. pag. 172.

l) In dissert. de Suprema principum & magistratum tutela, & in Elem. Jur. Germanic. Libr. I. Tit. XV. §. 345. 346. 347.

m) Vid. Capitularia Karoli & Ludouici Imp. Libr. VI. 223. apud LINDENBROGIVM in Codice Legum antiquarum. pag. 1015.

n) Annal. Libr. II. pag. 443.

o) In Vita Conradi, pag. 429.

pillos atque minores defenderent, eorumque bona administrarent. Hi autem erant vel pactitii, vel legitimi, vel dativi. Ex his praecipui semper erant pactitii tutores, id est, pacto vel conventionione constituti, quia utique praesumendum, parentes optimum pro liberis suis capere solere consilium, neminique commendaturos liberos, nisi cujus fidem & industriam haberent exploratam. Non exstante tutore conventionali suscipiebat tutelam ex lege proximus agnatus tanquam tutor legitimus, tandem vero deficiente utroque & pactitio & legitimo, dabatur tutor a magistratu. Quisquis autem ille sit, qui tutelam gerere suscipit, siue pactitius, siue legitimus, siue dativus tutor, semper tamen olim non tam suo, quam potius magistratus nomine administrabat tutelam susceptam, atque igitur ipsam tutelae administrationem gestionemque subire non poterat, nisi postquam publica auctoritate a magistratu ei concessa erat administrandi facultas, quem morem, confirmandi tutores, in Germania esse antiquissimum, discimus ex *Formulis SIRMONTI* p) & *LINDENBROGII* q), quibus & ipse legitimus tutor a magistratu confirmatur. Sed postquam de personis eorum; in quos devolvitur tutela pupillorum atque minorum, quantum satis esse videtur, diximus, age, videamus nunc paucis, quale olim fuerit tutorum officium. Enimuero non tam ovum ovo simile, quam potestas patria potestati tutelari. Duo erant capita, ad quae §. anteced. reduximus ea, quae de patria potestate Germanica hoc loco differere instituti ratio postulabat, scilicet integra liberorum exhibitio, & deinceps bonorum administratio, si quae forsitan liberi a rationibus paternis separata & propria haberent. Primam potestatis patriae partem, exhibitionem liberorum quod attinet, vix opus est, dici, eam, si contingat, parentes deficere, quanta quanta sit, devolvi in tutores, qui proinde tanquam vicarii parentes consulere pupillis suis & prospicere debent, ut illorum solitudo & pueritia quam firmissimo sit munita praesidio. Neque opus esse videtur,

vt

p) Cap. XXIV.

q) Cap. LXXIV.

56,

vt ea, quae dixi, per legum auctoritates comprobem, cum quicumque, qui sensu isto, qui dicitur communis, non profus caret, eorum non dicam veritatem, sed ipsam adeo necessitatem vel sine omni lege iubente perspicere possit. Itaque ad alteram potestatis patriae partem, ad administrationem bonorum, progredimur, & an ex hac parte differat potestas patriae, & tutelarum, videamus. Erat autem, uti diximus, haec parentum administratio eorum bonorum, quae liberi vel ex hac, vel ex illa causa adquisuerant, olim semper fructuaria, adeo, ut ex omnibus, qui ex liberorum bonis proueniebant, fructibus, ipse filius nihil, & parentes omnia acquirerent; ita tamen, ut parentes liberis, id quod vero per se patet, necessaria vitae alimenta, & quae praeterea ad eorum educationem spectabant, praestare, & curare deberent. Sed quae haecenus de parentum administratione fructuaria eorum bonorum, quae ad liberos pertinent, diximus, ea fere eodem modo se habent in tutela pupillorum & minorum, atque in administratione bonorum pupillarium. Supremus omnium pupillorum tutor est princeps, qui, etiam si ipse tutelam non gerat, neque bona pupilli administret, nihilofecius tamen ex feudis pupilli, praeter ea, quae pupilli educationi erant impendenda, reliquos fructus omnes tanquam dominus directus & tutor pupilli supremus capiebat. Hinc ait IVS FEVDALIS SAXONICVM r). *Des Herre ist jemer des Kindes Vormunde an dem Gute das ez Kind von ihme hat, diuile erz angevelle, und verliehen hat, und soll das Geld des Gutes nehmen biz daz Kind zu sinen Jaren komme.* Et deinde IVS PROVINCIALE SAXONICVM s). *Ist das Kind noch nicht zu seinen Jaren kommen,*

r) Cap. XXVI. in IOAN. SCHILTERI Codice Iuris Alamannici Feudalis. Adde *Jus Feudal. Alam.* Cap. LV. & SCHILTERI Commentarium, item IOAN. PETR. A LVDEWIG Dissert. de Different. Iur. Rom. & Germ. in Fructuum attributione, imprimis tutelae fructuariae, Different. I. not. (dd) pag. m. 9. 10. 11. 12.

s) Libr. II. Art. 58..

so nimmt der Herr die Fruchte darvon. Reliqua bona pupilli, allodialia quod attinet, placuit maioribus nostris & ratione eorum tutela fructuaria, ita quidem, vt agnatus proximus, qui tutelam suscipiebat legitimam, vel plane non redderet rationes gestae tutelae, & alimenta tantum pupillis praestaret, vel vsum fructum partis saltem bonorum pupillarium perciperet, v. g. partis decimae, vt apud *Wisigothos* t). Combrobant haec haecenus dicta *Jus Prouinciale Saxonicum* u), in quo haec sequentia leguntur: *Wer aber des Kindes Erbe ist, dem soll des Kindes Vormund von Fabren zu Fabren des Kindes Gut berechnen, und ihm erweisen, das es wider Pflicht nicht vertbue, bis das Kind zu seinen Fabren kommen ist. Denn oftmals ist einer der Kinder Vormund, und ein andrer ist Erbe. Wo aber der Vormund auch zugleich der Erbe ist, da darf er niemanden des Kindes Gut berechnen noch Burge setzen.* Quamuis autem ex his speculi Saxonici verbis simul intelligamus, tutores tantum legitimos percepisse fructus, ex bonis pupillaribus prouenientes, non autem reliquos tutores, pactitios, & datiuos, quos potius scimus, obligatos fuisse non tantum ad confectionem inuentarii, sed etiam ad redditionem rationum, & restitutionem damnorum culpa sua datorum x); non minus tamen certum est hoc, tutores olim omnes, dummodo ex bona fide agerent, in administratione bonorum pupillarium liberrima vsos esse potestate, suum semper sequutos esse iudicium, ipsosque pupillos & minores omnibus in rebus a tutorum suorum pependisse arbitrio y). Deinde tantum abest, vt fructuum perceptio tutoribus conuenientibus & datiuis tanquam ex vniuersali consuetudine olim fuerit denegata, vt potius apud plerasque originis Germanicae gentes fructus, si non omnes, tamen bona eorum pars, tutoribus quibuscunque

t) *Leg. Wisigothorum* Libr. IV. Tit. III. §. 3.

u) Libr. I. Art. XXIII.

x) *Leg. Wisigothorum* Libr. IV. Tit. III. §. 3.

y) *Conf. IOAN. GOTTL. HEINECCI* Elem. Iur. Germ. Libr. I. Tit. XVI. §. 376.

sint relicti & attributi, quemadmodum alii jamjam, & inprimis HENRICVS GIESEBERTVS 2), & JOANNES PETRVS A LVDEWIG a) obseruarunt. Quae cum ita sint, nemo non videt, potestatem patriam & tutelarem in omnibus fere partibus sibi semper olim fuisse simillimam. Quemadmodum autem quoad educationem liberorum & pupillarium, atque administrationem bonorum summam deprehendimus iurium similitudinem, ita etiam se habet haec res, si ad exitum & finem vtriusque potestatis respicimus. Patria potestas, personas liberorum, & jus in actiones eorum quod attinet, prouti liberi tam quoad animi, quam quoad vires corporis maturescunt, sensim sensimque decrescit tandemque profus expirat. Idem autem fieri in tutela, vti hodie, ita & olim, quis est, qui nesciat. Finiebatur autem tutela apud majores nostros per aetatem pupillorum legitimam, quam & annorum numero & interdum etiam symbolorum figuris definiebant. De aetate legitima, per annorum numerum determinata vix aliquid restat, quod dici possit, postquam JOAN. PETR. A LVDEWIG hoc juris Germani caput praeclara doctrinae praestantia feliciter instauravit b). Symbolorum figuras, in definienda legitima minorum aetate adhibitas quod attinet, scimus Anglos veteres puerum exillimasse ad istam aetatem peruenisse, si numos accurate numerare, pannum vlnis metiri, aliaque id genus negotia ordine exequi didicerit; puellas autem, si rem familiarem curare intellexerint, sciuerintque quid ad *Cone & Keye* pertineret, i. e. ad operculum & clauos, siue illas res, quae sub operculo aut clauis a prudentioribus matribusfamilias custodiri solent c).

§. XVI.

- 2) In Periculo statutorum Harmonico-Practico II. Art. XXIV. n. 306.
 a) In Dissertat. quae inscribitur: Differentiae Iuris Romani & Germanici in Fructuum attributione, inprimis Tutelae fructuariae, Different. I. not. (cc) (dd) pag. 5 — 14.
 b) In Dissert. de Aetate legitima puberum & majorenium.
 c) Conf. IOAN. GVILIELM. HOFFMANNI Specimen Iurisprudentiae Symbolicae Veterum Germanorum §. 11. & CANGII Glossarium voc. *Cone & Keye*.

§. XVI.

Coronidis loco aliorum Jctorum consensus quoad ea, quae haecenus diximus, ostenditur.

Sic satis, puto, probauimus, olim apud majores nostros omnes eos, qui tam in patria, quam in potestate tutelari vivebant, semper vno profus vros esse jure, atque eodem, & ex ea causa non tantum filios filiasque familias, sed praeterea etiam pupillos atque minores, nunquam sui, sed semper potius alieni juris, vel potestatis fuisse. Rationes, quas dedimus pro adstruenda hujus dictae sententiae veritate, tam manifestae tamque certae sunt, vt, dicam audacius, omnibus vel inuitis consensum quasi extorquere debeant. Ex ea igitur causa parum quidem refert scire, quid alii de ea re sentiant, de qua haecenus diximus, adeo vt sine mora progredi possem ad caput tertium, & vltimum disputationis nostrae. Sed placet tamen, & variis ex causis placet quasi ex abundantia reliquis haecenus dictis addere hoc, sententiam istam, quam hoc loco probauimus, non nouiter demum excogitatam, sed ab aliis Viris doctis jam olim agnitam, & defensam, & fere communem esse omnium Jctorum sententiam. JOANNES GOTTLIEB HEINECCIUS d) peritus hic & optimus Jurium Germanicorum instaurator, *quamuis, inquit, diuiso hominum in eos, qui sui, & qui sunt alieni juris, ex ipsa ratione proficiscatur, multo aliter tamen philosophari hic sunt Germani, quam Quirites. Hi omnes sui juris esse dicebant, qui nec in patria, nec in dominica potestate essent. At Germani, quibus omnis potestas in alterius personam vel res Mundium, id est, protectio minorum & parentum, sed & uxores in mundio maritorum, minores in mundio tutorum, libertinos in mundio eorum, ad quos sese applicassent; imo ecclesias ciuitatesque in mundio principum esse dicebant, & q. f. r. GEORGIUS BEYERVS e), Vir patrii*

G 2

d) In Elem. Jur. Germ. Libr. I. Tit. VI. §. 131. 132.

e) In Delineatione Iuris Germanici Libr. III. Cap. X. §. 14.

3

56,

trii Juris peritissimus, hac de re ita mentem suam explicat: *Quod potestas erat apud Romanos, id Germanis constanter appellatur die Vormundtschaft, quae penes patres, maritos, & tutores plane eadem fuisse, & in jure ususfructus atque obligatione alterum alendi constituisse videtur.* Sic alii e Jctis nostris quamplurimi, sed plura non addo testimonia, cum res, de qua loquimur, tam certa sit, quam quae certissima, & in tanta veritatis luce posita, ut ne his duobus quidem testimoniis indigeamus.

§. XVII.

Caput Tertium Dissertationis.

Dicendorum Ordo.

Quod haecenus exposui, vetus jus est. Sed, quasi haec & reliqua jura patria non amplius sufficerent ad rempublicam bene prudenterque regendam, posterior aetas his moribus patriis sensim sensimque adjunxit Jura peregrina Romana atque Canonica. Nata est exinde summa maximaque rerum civilium conuersio, & ex eo in primis tempore, ex quo in Germania conditae sunt Academiae, Doctores Academici in id summo studio allaborarunt, ut, quidquid supererat morum patriorum, extirparent, & funditus tollerent, atque veluti alter *Quintilius Varus* negotia Germanorum civilia Romana *justitia finirent, feritasque eorum novitate incognitae disciplinae mitesceret, & solita armis discerni, jure terminarentur* f). Neque intra fines juris privati se continuerunt Jcti nostri, sed ipsam adeo rempublicam in formulam quasi provinciae Romanae redegerunt, atque Principes Electores, ceterosque Duces & Comites magistratibus Romanis, civitates Imperii liberas, municipiis, magistratum istarum civitatum, collegio decurionum aequipararunt, atque ex Germaniae civibus effecerunt ciues Romanos. Olim Germani, *in summa feritate versutissimi, natumque mendacio genus; his enim conuiciis proscindit majores nostros PATERCVLVVS* g) simulantes

f) VELLEJVS PATERCVLVVS Histor. Libr. II. Cap. 118.

g) loc. cit.

simulantes fictas litium series *Quintilio Varo* egerunt gratias, quod eas Romana iustitia finiret, cumque hac ratione in summam foecordiam perdixerunt, clam vero, postquam togas Romanas & saeuiora armis jura viderant, duce *Arminio* arma corripuerunt. Postquam vero hoc duce Romanorum exercitus ad interuicium trucidatus est, teste FLORO h) *nihil insultatione barbarorum intolerabilis, praecipue tamen in causarum patronos, aliis oculos, aliis manus amputabant. Vnius os sutum, recisa prius lingua, quam in manu tenens barbarus: Tandem, inquit, viperam sibilare desisse.* Ita majores nostri antiquissimi. Quid autem eorum posteris? Hac vice res ista habuit exitum longe alium. Neque id cuiquam videbitur mirum. Olim enim peregrinus miles Germanis Romanum Jus obtrudere allaborabat, nunc autem ipsi Germani ex Italia reduces, Jura Romana, quae sola ibi didicerant, apportabant, Clerus Romanus horum Jurium receptionem suadebat, Pontifices eorum culturam per Academias in Germania conditas maxime promouebant, Imperatores & Principes autem introductioni horum jurium peregrinorum non tantum non resistebant, sed potius eam promouebant. Quibus ex causis vix aliter fieri poterat, quam vt sensim sensimque migraret Jus Romanum ex Italia in Germaniae scholas & fora. Sed tantum abest, vt Germani, quos scimus, morum patriorum semper fuisse tenacissimos, postquam ista jura peregrina vel inuiti receperunt, prorsus in exilium egerint patrios mores, & Jura Germanica; vt potius ea, vt olim, ita etiam hodie vbique primarium teneant locum, Romana vero non nisi in subsidium sint recepta, atque tunc demum habeant locum, quando Jus Germanicum deficiat. Ceterum tamen in Academiis nostris, vti olim, ita hodie vel solus regnat *Justinianus*, jura vero patria vt plurimum negliguntur. Exinde vero hoc inprimis in rempublicam nostram redundat malum, vt, qui jurisprudentiae operam dant, ibi parum ex iis, quae in vfu habemus, & audiant, & discant, & deinde quando in forum veniunt, putent, se in alium terrarum orbem

G 3

esse

h) Libr. IV. cap. 12.

3

56,

esse delatos. Accidit praeterea saepius, quam par est, ut, quod quis in Academicis nostris perperam didicit, deinde, cum in forum venerit, confiteri, & dediscere nolit. Et, si aliter se expedire nesciunt, saltem hoc agunt, ut mores nostros patrios, quamvis invita Themide patria, Romana veste circumdant. Id, quod haecenus pertractauimus, argumentum, hujus rei exhibet exemplum satis luculentum. Apud majores nostros ii, eaeque omnes, qui quaeue in alterius erant tutela, alieni juris & potestatis erant, prouti haecenus, quantum satis esse videtur, ostendimus. At in scholis nostris hi homines in vnum omnes iis, qui sui juris sunt, annumerantur, nulla alia ex causa, quam quia Jus Civile Romanum eos sui juris esse ait. Nemo vero, quantum scio, probauit, Germanos, introducto receptoque Jure Romano, moribus patriis hac in re misisse nuntium. Ut itaque peragamus id, quod pertractare suscepimus, age, videamus jam, vtrum per introductionem Juris Civilis Romani mores patrii hac ex parte immutati, atque ii apud Germanos, qui sub tutela viuunt, ex alieni juris hominibus, quales erant olim, sui juris, suaeque potestatis sint facti? In quo quidem eundem tenebimus ordinem, quem in duobus prioribus disputationis capitibus seruauimus, atque, cum causa principalis, quare, qui sub tutela viuunt, apud Romanos sui, apud majores nostros autem semper alieni juris fuerint, nulla alia sit, quam quia potestas patria & tutelarum apud Romanos diuersissima, apud Germanos olim autem vna fuerit eademque; in id sedulo inquiramus, vtrum Jus Romanum quoad doctrinam de patria potestate, & de potestate tutelarum sit receptum, an vero Germani hac in re patrios potius mores & instituta majorum retinuerint, semperque vsu constanti & perpetuo frequentarint?

§. XVIII.

Vsus hodiernus doctrinae Juris Romani de Patria Potestate.

Jam itaque venimus ad usum hodiernum doctrinae Juris Romani de patria potestate. De quo quidem Ictorum nostrorum
quam-

quamplurimi existimant, eum nequaquam esse exiguum, vel ob hanc causam, quia Jus Romanum hac ex parte nulla lege contraria abrogatum est. Et hoc imprimis argumento vtuntur JCti Saxonicæ, eique vel exinde magnum pondus accessisse putant, quia olim Saxoniae Elector AVGVSTVS constituit i). *Weil in den Saechsischen Rechten nirgends zu befinden, das die Vae-terliche Gewalt insonderheit aufgebohen, so bleibe auch dieselbe nochmals nicht unbillig bestehen.* Sed quamuis hæc non sine specie veritatis disputentur, bene tamen monuit iam jam CHRISTIANVS THOMASIVS k) & JOANNES GOTTLIEB HEINECCIUS l), JCtos istos, quorum opera vsus olim est AVGVSTVS Elector Saxoniae in condendis constitutionum Saxonicarum libris, expendere debuisse, id, quod nunquam in vsum venit, abrogatione non indigere. Etenim potestas patria Romana, quatenus ea continet jus, quod, vt ait IUSTINIANVS m) *proprium est civium Romanorum*, Germanis tam parum cognita est, vt illius tam hodie quam olim vix umbram norint. Vix opus esse videtur, id, quod diximus, longa oratione probare, sed, quoniam tamen, dum hoc agimus, patriae potestatis hodiernæ facies insimul innotescit, potiora ejus rei momenta addere, haud forsitan erit incongruum. Itaque Jure Romano potestas ista, de qua loquimur, semper tantum patri, nunquam matri competebat, sed hæc abhorrent a moribus Germanorum tam antiquis, quam hodiernis, & quod attinet exhibitionem liberorum, quæ proprie constituit potestatem patriam, ea apud Germanos regulariter aequali jure ad vtrumque pertinet conjugem, quamuis cum JOANNE NICOLAO HERTIO n) lubenter

i) Constitut. Saxonicar. Part. II. Const. X.

k) In Notis ad Institutiones Libr. I. Tit. IX. pag. m. 36.

l) In Element. Jur. German. Libr. I. Tit. VI. §. 144. pag. 109.

m) §. 2. Inst. de Patr. Potest.

n) De Collisione Legum Sect. II. §. 15. Oper. Vol. I. Tom. I. pag. 103.

lubenter concedam, si inter se contendant imperia parentum, quin patri potius morem gerere oporteat, vix esse dubitandum. Jus occidendi vendendique liberos, & paucas istas reliquias, quod attinet, quas ex illis juribus restare videmus in Jure Justiniano, hujus juris apud nos nullum superest vestigium. Ait quidem JOAN. BRVNNEMANNVS o). *Potest etiam hodie pater filium, immorigerum si se praebeat parenti, v. g. bona ejus alienando & dilapidando, puniendum offerre judici, ut is cogatur ex praescripto patris ferre sententiam, quia nemo moderatius animadvertet, & nullus affectus vincit paternum. Sed tamen ex hac causa solet poena filio mitigari, si pater filium offerat, ne videatur eum ad supplicium obtulisse.* Sed quam multa hic desideranda sint, *Illustr.* GEORGIVS CHRISTIANVS GEBAVERVS p) jam abunde satis docuit, & quam parum BRVNNEMANNVS dixerit, quod res est, tam ipse fori vsus, quam praeterea etiam Pragmaticorum Princeps BENEDICTVS CARPZOVIVS q) luculenter ostendit. Sequitur jus patris acquirendi per liberos, quod tamen jura recentiora per introductionem diversorum peculiarium admodum restrinxerunt. Quidquid autem ejus rei sit, hujus juris vsus hodiernus, si dicendum quod res est, admodum est exiguus, & fere nullus. Etenim, quod attinet peculia castrensis & quasi castrensis, frustra quaeritur, an filius familias hodie ratione eorum habeatur pro paterfamilias, uti volunt Jura Romana. Nam filiusfamilias, qui castra sequitur, aut qui ingenuis artibus & gloriam quaerit & victum, ille hodie semper per separatam, quam instituit oeconomiam exit e patria potestate, atque igitur vere est paterfamilias; quare non opus est, ut eum ad exemplum Juris Romani quasi per fictionem habeamus pro paterfamilias. Reliqua liberorum bona Jus Romanum *peculium paganum* appellat, idque diuidit in *profectitium* & *aduentitium*,

o) In Comment. ad l. 3. Codicis de Patria Potestate. Libr. VIII. Tit. 47. pag. 1045. 1046.

p) In Dissert. secunda de Patria Potestate. Cap. II. §. 8. & not. (aa).

q) Vid. Praet. Rer. Criminal. Part. II. Quaest. C. n. 34. 35.

atque per *illud* intelligit omnia ea bona, quae e re patris proficiuntur, quorum tam proprietatem, quam usufructum ad patrem pertinere ait, per *hoc* autem, quae aliunde sunt acquisita, atque horum usufructum tantum patrem, filium autem vult habere proprietatem regulariter. Sed profectitium peculium, si dicendum quod res est, ignorant Germanorum mores. Neque hoc cuiquam videbitur mirum, nam cessat vnitas personarum, quam intercedere fingunt Jura Romana inter patrem & filium, quae tamen est fundamentum peculii profectitii, atque omnis juris, quod pater in eo habet r). Itaque omnia bona, quae filiifamilias a rationibus paternis separata habet, si nomine Romano designanda sunt, bona & peculium aduentitium dicenda sunt s). Atque haec filiifamilias bona pater vi patriae potestatis administrat, & quamdiu administrat, tam diu eorum habet usufructum. Sed hic ususfructus bonorum aduentitiorum patri hodie competens, non ex Jure Romano descendit, sed ex antiquo Jure Germanico superest. Hinc etiam ille, secus ac olim apud Romanos, vtrique parentum constante matrimonio communiter competit, & vno conjuge praemortuo, vel totus, vel pro parte superstiti relinquitur. Quamuis enim secundum *Jus Saxonicum Electorale* t) matri viduae, etiamsi tutelam liberorum suorum susceperit, ususfructus iste prorsus denegetur: hoc tamen jus non in vniuersum obtinet per Germaniam; imo potius apud *Franco*s hodiernos, *Thuringos*, *Colonienses*, *Mindenses*, ceterosque *Westphalos*, *Hamburgenses*, aliosque ususfructus

r) Vid. CHRISTIANI THOMASHI Dissert. de usu practico Tituli Institutionum de Patria Potestate, Cap. II. §. 7. GEORG. CHRISTIAN. GEBAVERI Dissert. prim. de Patria Potestate, Cap. II. §. 11. GEORG. BEIERI Delineatio Jur. Civil. secund. Ordin. Pandect. Libr. I. Tit. VI. ad §. 1. not. (i).

s) Vid. SCHILLERI Exercitationes ad Pandectas Exercit. XXVII. §. 85. 86. 87. 88.

t) Decis. LXII. de anno 1661. conf. BENED. CARPZOVII Responsa Libr. VI. Resp. 70.

fructus iste maternus vsu quotidiano frequentatur, prouti ex instituto probavit JOANNES GOTTLIEB HEINECCIUS u). Ut autem cetera peragamus, mittimus jus acquirendi per liberos, & eiusque vitum hodiernum, & ad dationem tutorum progredimur. Cum autem testamenta prisca Germanis prorsus fuerint incognita x), vix opus est, dici, quod liquet vtro, scilicet, ignorasse majores nostros tutelam testamentariam, atque istud jus, patri vi patriae potestatis competens, liberis suis constituendi tutores. Migravit deinde testamentifactio ex Italia in Germaniam & cum ea in simul tutela testamentaria. Et quidni eam receperint Germani? Admodum frequens apud eos olim erat tutela pactitia, qua parentes, de morte sua cogitantes, liberos suos commendabant amicis, quorum fidem atque industriam exploratam perspectamque habebant; hi autem juncta quasi dextra tutelam commissam suscipiebant. Sed ab hac tutela pactitia parum differt ea, quae alicui defertur per testamentum. Quamvis autem Germani receperint hanc tutelam testamentariam, olim incognitam, tamen nequiquam receperunt Jura Romana, aut quae ibi de hac tutelae specie sunt sancita. Solam & nudam libertatem, liberis impuberibus constituendi tutores in testamento receperunt majores nostri, ceteraque omnia, in super habito Jure Romano, ad patrios mores accommodarunt. Itaque, quamvis apud Romanos regulariter pater tantum, vi potestatis patriae, liberis suis in testamento tutores dare possit, non mater, certe non sine confirmatione magistratus, moribus tamen nostris pater & mater ordinarie hac ex parte hodie jure eodem vtuntur, vel quia patria potestas vtriusque conjugis eatenus aequalis est, vel quia tam de matre, quam de patre praesumitur, vtrosque optimum

u) In Dissert. de Usufructu materno Iuris Germanici in primis
Hamburgensis, adde SCHILTERI Exercit. ad Pandectas Exerc.
III. §. II. pag. 37.

x) TACITVS de Morib. Germanor. Cap. XX.

mum pro liberis capere solere consilium y). Vt alia, tanquam aliena ab hoc loco, & de quibus §. sequenti jam praeteream. Per-
gimus ad reliquos potestatis patriae Romanae effectus, quorum
primus est exhereditatio liberorum, vt & substitutio pupillaris,
quae olim quidem incognita, sed postea tamen cum Jure Roma-
no recepta est, ita, vt ea hodie vlti fori frequentetur, quamuis
& hac ex parte hinc inde differat jus hodiernum ab Jure Justinia-
neo. Quando vero Jura Romana filium a patre heredem scrip-
tum, patris sui heredem esse dicunt necessarium & suum, hoc,
vt & beneficium abstinendi, a Praetore introductum liberisque
concessum, jura hodierna prorsus ignorant, atque hodie omnes
heredes sunt voluntarii, qui haereditatem pro lubitu vel adire,
vel repudiare possunt z). De vnitatem personarum, quam Jura
Romana intercedere ajunt inter patrem & filium, jam dixi, eam
nostris moribus nunquam placuisse. Hinc cessant etiam effectus
plerique omnes, qui ex ista vnitatem ficta descendunt, atque non
est infrequens, pacta & contractus hodie iniri inter parentes &
liberos, & praeterea actiones etiam inter eos nasci, nulla licet
interposita emancipatione a). Ex eadem hac vnitatem ficta, vti
videtur, descendit necessitas consensus paterni in contrahendis
liberorum nuptiis. In Jure certe Romano consensus hic ejusque
necessitas effectus est potestatis patriae. Mores patrii hunc con-
sensum non ignorant, sed quidquid ea in re vlti quotidiano fre-
quentatur, id omne non ex Jure Romano est, sed ex patrio par-
tim, partim vero ex Jure Canonico. Hinc in re eadem summa

H 2

depre-

- y) SIMON. VAN LEEUWEN Censur. Forens. Libr. I. Cap. XVI.
n. 4. pag. m. 91.
z) SIMON. VAN LEEUWEN loc. cit. Libr. III. Cap. X. n. 1. 2.
pag. 317. CHRISTIAN. THOMASIVS Not. ad Instit. Libr.
II. Tit. XIX. pag. 194.
a) GEORG. BEJERI Delineat. Jur. Germ. Libr. I. Cap. XXVI. §.
41. 42. 45. 48. & *Ejusdem* Delineat. Jur. Ciuil. Sec. Ord. Pand.
ad Tit. de Iudiciis Libr. V. Tit. I. §. 19 — 23. Item JOAN.
BRVNEMANNVS in Comment. ad l. 4. D. de Iudiciis.

3

Glo,

deprehenditur jurium diuersitas. Etenim Jure Romano tantum patris, in cuius potestate constituti erant liberi, requirebatur consensus, nunquam vero matris, & praeterea consensus iste paternus tam necessarius erat, vt eo neglecto, ipsae liberorum nuptiae nullae sint ipso jure. Quorum jurium ne vestigium quidem videmus in jure Germanico tam antiquo, quam hodierno. In Germania potius vtriusque semper parentis consensus requiritur, quamuis orto inter conjuges dissensu, ceteris quidem paribus patris, alioquin ejus, qui justiores sui consilii rationes habet, voluntas sit praefenda. Deinde hic parentum consensus non est necessitatis, vt olim apud Romanos, sed tantum honestatis. Hinc neglecto eo, coercentur quidem liberi, vt fas est, atque exheredari possunt a parentibus, sed nuptiae ipsae ideo non fiunt nullae b). Erat porro apud Romanos hic consensus patris semper effectus potestatis patriae, sed hodie potius ille est reuerentiae filialis parentibus debitae, quae perpetua est & immutabilis, secus ac potestas patriae. Proinde quamuis haec v. g. per separatam oeconomiam fuerit soluta, nihilo tamen secius liberi, qui nuptias inire volunt justas, consensum suorum parentum utique requirere debent. Quae praeter haec hucusque dicta restant patriae potestatis jura, ea omnia in Germania nullius sunt usus in praxi. Nam apud Germanos potestas patriae nunquam perpetua est, aut per omnem patris filiique vitam durat, sed ea potius, prouti liberi adoleseunt, sensim sensimque decrescit, tandemque prorsus finitur, vel per separatam filiorum oeconomiam, vel per justas filiarum nuptias. Hinc ista potestas etiam

b) Conf. JUST. HENNING. BOEHMERI Ius Ecclesiast. Protestant. Tom. III. Libr. IV. Tit. II. de Desponsatione Impuberum §. 3. 12. 17. & rel. SAMVEL. STRYCKII Vfus Modern. Tom. III. Libr. XXIII. Tit. I. de Sponsalibus, §. 15. 16. 17. IOAN. BRUNNEMANNI Ius Ecclesiast. Libr. II. Cap. XVI. §. 5. BENED. CARPZOVII Iurisprud. Consistorial. Libr. II. Tit. II. Definit. XLIV. JOAN. PET. A LVDEWIG Diff. de Differ. Iur. Rom. & Germ. in Consensu Connubiali extra Patrem. Differ. I. Cap. II. pag. 10 — 16.

in Germania nunquam ad nepotes porrigitur, vti olim apud Romanos, sed hi potius etiam si superstes sit avus, semper tamen in potestate sunt parentum suorum. Ex his autem, quae hucusque disputauimus, satis superque, opinor, patet, vsum hodiernum doctrinae Juris Romani de patria potestate perquam esse exiguum, & in plurimis capitibus plane nullum. E contrario Germani quoad istam potestatem patriam semper retinuerunt mores patrios, eosque etiam adhuc hodie vsu quotidianiano & perpetuo frequentant, id quod partim ea, quae supra de potestate patria majorum nostrorum, partim vero, quae hoc §. dum vsum Juris Romani hodiernum exposui, hinc inde obiter addidi, sufficienter probant atque euincunt.

§. XIX.

Vsus hodiernus doctrinae Juris Romani de Tutela in genere.

Quamuis autem vsus hodiernus doctrinae Juris Romani de patria potestate per quam sit exiguus, fortassis tamen longe aliter se habebit haec res quoad doctrinam de tutela, & de potestate atque officio tutorum. Hanc doctrinam receperunt fortassis Germani sine exceptione, atque hoc, si vere factum fuit, quis, quaelo, jure dubitabit, vtrum hodie ii, qui sub tutela viuunt, sui juris sint suaeque potestatis homines? cum ista tutorum curatorumue potestas adeo restricta primaria sit causa & ratio, quare apud Romanos, qui sub tutela viuunt, inter sui juris homines sint relati. Atque, ne quid dissimulem, probe scio, plerosque Jctorum nostrorum doctissimorum in ea esse opinione, doctrinam Juris Romani de tutela hodie & in Germania praecipuae esse auctoritatis, patriosque mores per receptionem Juris Romani hac ex parte vel prorsus esse neglectos & immutatos. Hunc fere in modum nuper demum mentem suam explicauit *Vir vere magnus & Illustr.* HENRICVS CHRISTIANVS L. B. DE SENCKENBERG, qui *in multis*, inquit c), *materiis*

H 3

Jus

e) In Libello bonae frugis plenissimo, qui inscribitur: *Methodus*
Juris-

3

Gle,

Jus Romanum ferme principale est, e. g. Tutelarum, testamentorum, actionum. Sed optimus in discendo incredulus est auditor & lector, atque nemo nos reprehendet, speramus, si non tam faciles iis praebeamus aures, qui in doctrina de tutelis Jus Romanum hodie principale esse contendunt, omnemque istam quaestionem caute cogitateque explicemus, quantum quidem loci angustiae & instituti ratio id hoc loco fieri permittunt. Ut autem ad rem ipsam accedamus, nemo ignorat, quam anxie Jus Romanum non cogitatione, sed re ipsa separet tutelam a cura, & officium tutoris ab officio curatoris. Sed sciunt etiam omnes, quos aequus amat, apud Germanos, ceterasque originis Germanicae gentes nullum neque olim fuisse, neque hodie adesse discrimen inter tutelam & curam minorum; sed tutores, constitutos impuberibus, administrationem ad majorennitatem vsque solum continuare eadem auctoritate. Ex instituto hoc probarunt *Illustr. CAROLVS GVILIELMVS A GAERTNER d)*, & *beat. GEORG. BEJERVS e)*, neque hoc negare possunt ii, quibus alias Juris Romani custodia sanctior est, quam nostratibus, uti ex *SIMONE VAN LEEUWEN f)* intelligimus. Dicit quidem iste Jctus: *tutelam hodie transire in curam, & qui semel legitime dati sunt tutores, eosdem etiam curatores permanere*, fortassis ex ea causa, ut, si fieri possit, vel umbra Juris Romani adesse videatur, quae tamen vere non adest, quare in vernacula tam qui impuberis, quam qui minoris tutelam gerit, constanti usu & perpetuo sensu prorsus eodem dicitur *Ein Vormund*, illius autem officium *die Vormundschaft*. Deinde Jus Romanum tres tutelae facit species, tutelam testamentariam, legitimam, atque tandem

Jurisprudenciae ex propriis & peregrinis Juribus Germaniae receptae, Cap. I. §. 12. not. 2. pag. 8.

d) In Dissert. qua probatur: *Jure Germanico inter Impuberes & Minores, Tutores & Curatores non distingui.*

e) In Dissert. de *Hodierna Tutorum & Curatorum Differentia.*

f) In *Censura Forensi, Libr. I. cap. XVI. n. 1. pag. 90. 91.*

tandem datiuam, neque mores hodierni hanc diuisionem ignorant. Sed quamuis tutela testamentaria hodierna ex Jure Romano descendat, idem tamen de duabus reliquis speciebus dici nequit, utpote quae jam inde ab antiquissimis temporibus apud Germanos in vñ fuerunt. Deinde quoad ipsam tutelam testamentariam vtimur hodie jure admodum diuerso ab eo, quod in Corpore Justiniano continetur. Non repeto ea, quae quoad hanc diuersitatem §. anteced. jam monui, addo potius, praeter istam differentiam adeste plures alias, & quamuis v. g. tutor testamentarius secundum Jus Romanum non, nisi in testamento, vel in codicillis testamento confirmatis possit constitui, id tamen hodie non esse necessarium atque posse ejusmodi tutorem omnino dari in codicillis etiam non confirmatis g). Cessant praeterea nostris temporibus ista priuilegia & praerogatiuae tutorum testamentariorum h). Neque, tutelam datiuam quod attinet, ista Juris Romani dispositio hodie recepta est, qua non nisi ille magistratus tutorem dare potest, cui haec potestas per specialem concessionem vel populi, vel principis erat data, atque hodie quilibet magistratus, etiamsi inferiorem tantum habeat jurisdictionem, modo sit competens pupilli magistratus, vel ratione domicilii, vel ratione bonorum, recte ei dat tutorem i). His autem tribus tutelae speciebus in Germania accedit quarta, patritia scilicet tutela, quae olim quidem longe fuit frequentior, quam ea hodie est, quae tamen nostris temporibus non prorsus infrequens, aut abrogata dici potest; in Jure autem Romano prorsus ignoratur. Apud veteres Romanos porro hi tutores regulariter omnes ipso jure erant tutores, neque opus habebant confirmatione magistratus, nisi paucis quibusdam in casibus, quos, hic a me exprimi, nominatimque edi, omnino alienum ab hoc loco esse videtur. Addo potius; in Germania sine exceptione

g) SIMON VAN LEEUWEN loc. cit. n. 4. p. 91.

h) IDEM loc. cod. n. 7. 8. pag. 92. 93.

i) IOAN. HEINR. DE BERGER Oeconomia Juris. Libr. I. Tit. IV. §. 2. in fine pag. m. 162.

ptione in vniuersum omnes tutores esse confirmandos, & per hanc confirmationem magistratuum non tam defectum aliquem suppleri, vti olim apud Romanos, sed potius per eam demum auctoritatem facultatemque gerendi tribui tutoribus nostris. Neque haec tutorum confirmatio hodierna ex Jure Romano descendit, quasi Germani id, quod in Jure Romano quoad casus quosdam speciales tantum erat constitutum, ad omnes in vniuersum tutores applicarint; est ea potius Jus proprium Germanorum. Deinde hujus confirmationis hodiernae fundus non tam isti sunt, qui a Viris doctis hac occasione vt plurimum citari solent Recesus Imperii R. G. k), deriuanda potius est haec Germanorum consuetudo honesta summeque laudabilis ab ista principum magistratuumque nostrorum tutela suprema, quae jam inde ab antiquissimis temporibus in Germania cognita vsuque recepta fuit, & vi cuius magistratibus nostris competit jus non modo tutores vice sua administraturos constituendi, sed & ab aliis constitutos confirmandi, gestorumque rationes ab iisdem tanquam vicariis tantum tutoribus, exigendi, atque eos, qui parum diligentes & fideles fuerunt, ex officio in ordinem cogendi, & si ita visum fuerit, remouendi etiam & ob dolum culpamue debitis poenis coercendi l). Quae haecenus exposui, non nisi generalia sunt doctrinae Juris Romani de tutelis, quibus, si opus esset, addere possem plura alia, quae aequae minus vsu fori recepta sunt, ac pauca ista, quae dedimus capita. Nam ignorant Germani tutelam legitimam patronorum, parentum porro & fiduciarum, ignorant accusationem criminis suspecti, & quae sunt reliqua. Sed hoc non agimus. Quare, omiſſis ceteris omnibus, ad id progre-

k) *Reformat. Politic. de anno 1548. Tit. Von der Pupillen und Minderjährigen Kinder Tutorn und Vormundern §. dasi auch ein jeglicher Vormunder &c. & Reformat. Politic. de anno 1577. Tit. Von Pupillen &c.*

l) *Conf. IOAN. GOTTLIEB HEINECCII Dissert. de Suprema Principum & Magistratuum Tutela, qui ea, quae h. l. veluti in compendio dixi, latius & copiosius exposuit.*

progredimur, quod proprius pertinet ad doctrinam istam, quam hoc in libello pertractare suscepimus, scilicet ad officium tutoris atque potestatem tutelarem. Videamus itaque, vtrum ista tutorum vis & potestas, & ea quidem in forma, qua illam circumdederunt Jura Romana, in Germania hodie recepta sit, & constanti vsu fori frequentetur?

§. XX.

*Vsus hodiernus doctrinae Juris Romani de officio
& administratione Tutorum.*

Ut autem omnia in lucem veritatis proferamus, quantum fieri potest, clarissimam, repetendum omnino est id, quod alio loco jamjam indicauimus, nimirum, omnem tutorum vim & potestatem duabus potissimum absolui partibus, eamque pertinere vel ad exhibendam pupilli personam, vel ad res pupilli negotiaque curanda & administranda. Primam itaque officii tutelaris partem & integram pupilli exhibitionem quod attinet, ratione illius Jura Romana atque Germanica tam antiquiora quam recentiora a se inuicem differunt parum vel nihil. Sed hoc non ideo, ac si Jus Romanum hac ex parte in Germania sit receptum, sed potius quia Jus Romanum quoad eam parum vel nihil recedit a simplicitate Juris Naturae, ad cuius normam regulamque Germani, vt olim, ita & hodie vnice mores suos attemperant. Quare, si qua hodie hac in re est Romani Juris auctoritas, ea ideo potissimum isti juri tribuenda esse videtur, quia Germanicum & Romanum Jus hac ex parte amice concordant, posterius autem, id quod illius constans est & perpetua laus, calius quaestionesque specialiores, hinc inde in vita ciuili obuementes, accuratius solidiusque distinguere, & decisione certa definire solet, quam quidem nostrum Jus Germanicum, aut quoduis praererea aliud. Quamuis autem hac ex parte aliquis atque haud exiguus adsit Juris Romani vsus hodiernus, probe tamen obseruandum est, cum in jure nostro patrio parum vel nihil immutasse, moresque Germanorum patrios idcirco non obliuioni esse datos, sed per introductionem

3

56,

ductionem Juris Romani potius adauctos, atque magis magisque determinatos. Sed haec de prima officii tutelarum parte sufficiant. Ad alteram progredimur, nimirum ad administrationem rerum, & negotiorum pupillarum. Quantus autem & quam magnus etiam quoad istam priorem, de qua modo diximus, partem sit Vfus Juris Romani hodiernus, tamen alteram hanc, ad quam jam accedimus, quod attinet, tam certum est, quam quod certissimum, quoad eam Jus Romanum vel plane non, vel certe in potissimis & notabilioribus capitibus non frequentari. Nam Jure Romano administrabat quidem tutor bona pupilli, gerebatque illius negotia, sed interueniente tamen semper ipso pupillo, infantia majore. Quod nisi fieret, tutoris solius voluntas ne quidem sufficiebat, idque ideo, quod nemo alii stipulari vel acquirere, multoque minus alium suo facto obligare poterat m). Quodsi itaque dicendum quod res est, Jure Romano pupillus, qui erat infantia major, ipse omnia, quae ad administrationem bonorum suorum pertinebant, agebat, sed auctore tutore. Atque haec tutoris auctoritas ne semper quidem necessaria erat, sed meliorem poterat facere pupillus conditionem suam etiam infans & absente tutore. Ita Jure Romano. Sed ab hoc jure abhorrent, uti olim, ita & hodie patrii mores, atque in Germania hac ex parte idem est tutoris, ac patris officium. Pupilli nostri nihil agunt auctoribus tutoribus, hi potius omnia ipsi & soli peragunt non adhibito pupillo. Hinc pro eo in judicio agunt, soluunt, alienant, contrahunt, omniaque ipsi peragunt, modo res pupilli non reddant deteriores n). Interdum quidem fieri solet, ut tutor pupillum, majorennitati proximum, iis in rebus, quae concernunt administrationem rerum suarum consulat, ejusque sententiam

m) §. 3. 4. I. de Inutilib. stipulat.

n) Vid. SAMVEL. STRYCKII Vfus Modernus Tom. III. Libr. XXVI. Tit. 8. pag. 586 sqq. sqq. GEORG. BEJERI Delineat. Jur. Civil. sec. Ord. Pandect. Libr. XXVI. Tit. 8. pag. 448. 449. CHRISTIAN. THOMASII Notae ad Tit. Institut. de Auctorit. Tutor. pag. 94. 95.

tentiam exquirat. Sed sunt haec tutoris verba tantum verba honoris, eum in finem a tutore prolata, vt pupilli iudicium expiscetur, vtque eum etiam hac ratione aptum reddat ad res suas aliquando bene prudenterque administrandas. Hinc etiam tutor, quocumque demum modo pupillus suam dixerit sententiam, tamen in peragendis illius negotiis suo tantum proprio vtitur iudicio, insuper habito iudicio pupilli, qui quamdiu sub tutela vuit, hodie prorsus nec velle creditur, nec nolle.

§. XXI.

*Vtrum ii, qui sub tutela viuunt, hodie sui sint,
an alieni iuris homines.*

Atque haec de vsu hodierno Juris Romani tam quoad doctrinam de patria potestate, quam quoad doctrinam de tutela, & de officio & administratione tutorum pro instituti nostri ratione dixisse sufficiant. Quam exiguus sit in his juris hodierni quaestionibus istius juris peregrini vsus practicus, vel ex his paucis hucusque quam breuissime dictis in omnes facile peripicere possunt, qui vsum Juris Romani hodiernum ex veritate, non ex opinione, diiudicare didicerunt. Tam parentum, quam tutorum potestas in Germania per introductionem receptionemque Juris Romani parum vel nihil est immutata, sed qualis & quanta ea erat olim, talem tantamque eam etiam hodie deprehendimus tam a parte parentum, quam a parte tutorum nisi in omnibus plane, certe tamen in quamplurimis iisque principalioribus capitibus. Quae cum ita sint, haud erit difficile, de statu eorum, qui sub tutela hodie viuunt, exactum ferre & tale iudicium, quod rei naturae & veritati responderet. Nam, cum olim maiores nostri non eos tantum, qui in parentum, sed & qui in tutorum erant potestate, constanter & perpetuo alieni iuris & potestatis dixerint; cum Germani statum conditionemque filiorum familias & pupillorum ideo vnam eandemque esse, olim dixerint, quia potestas parentum atque tutorum vna eademque erat; cum hodierna parentum tutorumque potestas, non Romana sit, sed

Slc.

vere Germanica, vtraque autem, vti olim, ita etiam hodie in plerisque sibi quam simillima: quantum ego quidem intelligo, hodie omnes pupilli atque minores, quia potestas, cui sub sunt tutelaribus eadem est, ac ista, cui sub sunt liberi, potestas patria; cum filiis familias vnus ejusdemque sunt status atque conditionis, id est alieni juris, vel potestatis homines. Quamuis enim inter potestatem patriam & tutelarem, deinde etiam inter potestatem tutelarem hodiernam & antiquam Germanicam varia, magnaque addit differentia, atque v. g. tutores ad conficiendum rerum pupillarum inuentarium, & ad rationes, non, finita demum tutela, vti apud Romanos, sed quotannis reddendas sint obstructi, quod vtrumque jura nostra a patre, bona liberorum propria administrante, regulariter non exigunt; quamuis tutores ista pupilli negotia, quae alicujus sunt momenti, sine praesentibus & consensu magistratum peragere nequeant; & deinde porro liberi sine consensu parentum nullas, pupilli autem sine consensu tutorum ordinarie recte contrahant nuptias; quamuis denique olim apud majores nostros tutela regulariter fuerit fructuaria, hodie autem ea ad exemplum Juris Romani ordinarie sit gratuita: haec tamen omnia tanti non sunt, vt ideo sententiam, quam supra de statu & conditione pupillorum hodierna dixi, reuocare cogar. Nam confectio inuentarii, redditio rationum, recursus tutorum hodiernorum ad magistratus in negotiis, quae sunt alicujus momenti; haec omnia non nouiter demum ex Jure Romano recepta, sed ex antiquo sunt Jure Germanico, atque olim tutorum potestas regulariter eodem modo erat restricta, nihilo tamen seorsus majoribus nostris omnes, qui sub tutela erant, alieni juris vel potestatis erant. Sunt porro tutores nostri quasi vicarii tantum tutores, atque in Germania omnis tutela ordinarie & primario magistratibus competit, sub quorum jurisdictione est pupillus, qui in tutela viuunt. Aequum itaque rectumque est, vt, qui magistratum muneri succedunt tutores vicarii magistratibus reddant rationes, exhibeant inuentarium, & sine eorum consilio & consensu haud facile res magni momenti expediant. Et quamuis hac ratione, tutorum, qui administrant, vis & potestas admodum

dum restringatur, ob eam tamen causam pupillorum status & conditio non fit laxior liberiorque, sed semper potius, quamdiu tutela durat, talis est & manet, qualis erat olim, cum pupilli in patria adhuc viuerent potestate. Consensum quod attinet, quem jura nostra a parte parentum quidem, quando liberi, non autem a parte tutorum, quando pupilli atque minores justas inire volunt nuptias, requirunt, ratione hujus rei duo omnino monenda esse videntur. Primum est, quod iste consensus non tam potestatis patriae, quam potius reuerentiae & pietatis, quam liberi suis debent parentibus esse videatur effectus. Quam ob causam, cum pietas haec & reuerentia parentibus debita sit perpetua, liberi, etiam si potestas patria dudum sit soluta; tamen semper parentum suorum consensum requirere debent, quando justas contrahere cupiunt nuptias. Quod si vero etiam quis consensum istum a patria potestate deriuare, aut asserere velit, durante tutela minores tutoribus suis eandem praestare debere reuerentiam, quam liberi parentibus suis habere tenentur; id ego quidem prorsus negare nolo, sed hoc tamen addo, nequaquam hodie tutorum consensum in contrahendis minorum nuptiis tuto semper posse negligi. Etenim in *Constitutione Prouinciali Guelpberbitana* o) expresse cautum est: *Dass diejenigen, die annoch Eltern und Vormunder haben, anders nicht, als mit derselben Rath, und ausdrücklicher Bewilligung - - - in keine Eheverlöbniß sich einlassen sollen - - - Widrigensals aber, und da bey ein und anderer Verlobung obgemeldete und erforderete Stücke und Requisita unterlassen, und nicht der Gebühr beobachtet worden, soll solches vor kein Ehegelöbniß geachtet, keinesweges auch in Vnsern Consistorio und Gerichten vor gültig und bündig erkannt werden.* Atque eodem jure vtitur *Marchia Brandenburgensis* p). *Ducatus Magdeburgicus* q). *Respublica Hamburgensis* r), atque praeterea prouinciae aliae plures.

13

o) De d. 2. Jan. 1704.

p) Vid. *Ordinat. Consistorial. Marchie. Tit. 59.*

q) Vid. *Ordinat. Politic. Magdeburg. Cap. 37. §. 11.*

r) Per speciale Edictum poenale de a. 1676. Conf. SAM. STRYCKII
Vius

3

56,

res. Tandem perceptionem fructuum ex bonis pupilli provenientium, quod attinet, quae olim regulariter tutoribus permittebatur, cum hodie tutorum nostrorum officium e contrario ordinarie sit gratuitum: fateor quidem introductionem Juris Romani hac ex parte nonnullis in provinciis multa innovasse, non tamen uniuersa prorsus Germania moribus patriis quoad fructuariam tutelam nuntium misit, sed non nullis in provinciis ejus rei adhuc hodie deprehendimus reliquias insignes, ita, vt tutoribus vel fructuum ex bonis pupilli perceptorum pars relinquatur, vel certum salarium, legibus definitum, sit soluendum, quas morum patriorum reliquias eum cura collegit, quem jam alias laudauit JOANNES PETRVS A LVDEWIG s). Deinde, quodsi etiam hodie ubique locorum omnis tutela sit gratuita, atque Germani hac ex parte patrios mores prorsus migrarint; ideo tamen status pupillorum & minorum non est immutatus, sed qualis ille erat olim ante receptionem Juris Romani, talem eum deprehendimus hodie, etiamli istud peregrinum Jus in Germania fore penetrauerit. Quae cum ita sint, cum pupillorum minorumque status non diuersus sit ab eo, in quo deprehendimus filios filiasque familias, in patria potestate viuentes; non vereor repetere id, quod ab initio hujus §. dixi, omnes eos, qui sub tutela viuunt, minores atque pupillos cum filiis familias vnus esse ejusdemque hodie conditionis, atque alieni juris, alienae potestatis homines; *Diuumque Apostolum PAVLVM dixisse, quod res est, etiam praesagio futuri saeculi t). Quamdiu heres puer est, nihil differt a seruo, (alieni juris homine) & tamen est omnium dominus, nam sub tutoribus & dispensatoribus est usque ad definitum a patre tempus.* §. XXXII.

Vfus Mod. Tom. III. Libr. XXIII. Tit. I. §. 11. 12. & IVST. HENNG. BOEHMERI Ius Eccles. Protell. Tom. III. Libr. IV. Tit. II §. 11. item JOAN. PETR. A LVDEWIG Dissert. de Differ. Iur. Rom. & Germ. in Consensu Connub. extra patrem Diff. II. not. (d) p. 18. 19. 20.

s) In Dissert. quae exhibet Differentias Iur. Rom. & Germ. in Fructuum attributione imprimis Tutelae fructuariae ad Different. I. not. (dd) pag. 12. 13. & not. (ee) pag. 15. 16. 17.

t) In Epist. ad Galatos, Cap. IV. vers. 1. 2. ex interpret. *Sebast. Castellionis.*

§. XXII.

Conclusio.

Sic itaque emensi sumus iter, quod ingressi sumus. Pertractavi quaestionem, quam pertractare suscepi, atque sententiam dixi, prout mos meus est, liberrimam, & in ea adstruenda contra doctrinam publico consensu, & Juris Romani auctoritate in scholis Jctorum receptam, priuatam meam sequutus sum persuasionem. Superfluum foret, iudicium relinquere Tibi *Lector Benevole*, quo comite & iudice quaestionis hujus expositionem suscepi, quodque si subterfugerem, non scripsissem. Ceterum tamen si fas est, alios potest, egerare alios, optarem iudices juris patrii peritos & tales, qui non, Juri Romano tanquam glebae adscripti, ex illius tantum decretis quaestiones hodie in vita civili obuenientes, dijudicare didicerunt. Sed, cum rejectio iudicium in republica litteraria haud facile permittatur: neminem rejicio. Contingent fortassis libello meo aliquaec saltem elementes manus, & si quae sint justo morosiores; tunc ille vadat & redeat ineuolutus, & memor sit solatii, quo comitabar exeuntem:

Inuenies alium, si te hic fastidit Alexis.

DISSERTATIONIS AVCTORI
DOCTISSIMO ATQVE ORNATISSIMO
CONSTANTINO ERNESTO GRODDECK

S. P. D.

PRAESES
MARTINVS GOTTLIEB PAVLI.

Cum nuper mihi significares, *Clarissime Groddeck*, in animo Tibi esse, ante abitum *Tuum*, me comite & duce in publicum prodire, atque Disputatione sollempni ingenium studiumque *Tuum* experiri, insimulque ex me peteres, ut locum aliquem Juris Civiliis aptum ad id, quod meditaberis doctrinae *Tuae* specimen, proponerem, auctor Tibi suasorque eram, ut locum illum, qui mihi omnino aliquid quaestionis habere videtur, verum, scilicet, qui sub tutela viuunt, hodie sui sint, an alieni juris homines? cum cura examinaret. Valde Tibi placuit hoc Juris Civiliis caput, inprimis,

mis, cum *Tibi* monstrassem viam, quam ingredi debemus, quando in decidenda quaestione proposita a veritate aberrare nolumus, *Tuque* intellexisses, hoc caput ejusmodi esse, vt, eo disceptando, non tantum ingenium studiumque *Tuum* spectandum proponere, sed etiam iustas promereri laudes posse iure meritoque existimares. In hanc itaque spem adductus minime vanam, per aliquot tempus in id omni studio allaborasti, vt, excogitatis & vndiquaque conquisitis argumentis, quae causam *Tuam* reddant maxime probabilem, singula distribueres in ordinem, & deinde tam apposite diceres ad persuasionem, vt vere persuadeas dictione *Tua*. Ab eo statim tempore, quo scholas meas frequentasti, luculenter in *Te* cognoui atque perspexi aptum ingenium, & egregium doctrinae studium, scientiamque litterarum humaniorum non vulgarem. Quam ob causam de his *Tuis* laboribus susceptis semper quaeuis praeclara & egregia expectaui. Neque me frustrata est haec mea spes minime fallax. Etenim, postquam *Tuas* de quaestione proposita meditationes mecum communicasti, ita ego eas comparatas reperi, vt summam mihi maximamque crearint voluptatem, vtque facile intelligerem, iustam debitamque doctrinae *Tuae* laudem, fructumque industriae *Tuae* vberimum exinde in *Te* esse reduntaturum. Quare nihil mihi reliquum est, quam vt *Tibi* de laude certissima, *Parenti* vero *Illustri* atque *Generoso* de filio dignissimo ex animo gratuler. Atque ita *Te*, *Carissime Groddeck* ex amplexibus meis aegre quidem dimitto, at votis tamen *Te* abeuntem prosequor, *DEum*que *O. M.* precor, vt *Te* aliquando patriae *Tuisque* sospitem restituat & saluum omniaque *Tibi* in posterum ex voto succedere iubeat. *Dabam e museo die xxvi. April. A. R. S. clo Io cclvii.*

Sic patrios fines multa cum laude relinquis
Ad Batavae Themidos templa mouendo pedem.

Ascendis cathedram legum monumenta reuoluens

Et *Te* solerter noscere quemque doces.

Publica jam procerum *Tibi* testimonia plaudunt

Gloria virtutis nam solet esse comes.

Me quoque quem placuit quondam *Tibi* iungere amicum

Fecisti socium laudis, *Amice Tuae.*

Jam discessuro mea se socient *Tibi* vota

Quae studii testes velis habere, rogo.

Prouida

Prouida cura DEI Te ducat Teque reducat,
 Vt Patriae certum sis aliquando Decus.
 Haec sincere vouens vnum Te obtestor Amice
 Lugdunum memorem ne vetet esse mei.

Johannes Michael Wulf, *Gea.*
Opp.

ODE

Nobilissimo ac Doctissimo

D o m i n o

Constantino Ernesto Groddeck

in scripta.

*T*e laudare nefas, o *Iuuenem spei,*

Qualis *Magnifici sollicitas Patris*

Nunc virtute leuabit

Curas in patriam pia.

Festinate tuba fama scientias

Inter Gymnasti limina pertulit,

Laudes fida ministra

Cantauit meriti *Tuar;*

Argumenta *Tuae* docta scientiae

Non oblita animis pristina, Delphica

Gingent tempora lauro,

Iam conjuncta volumini

Doctrina Themidos arteque condito,

Quod contra jacula & tela tuerberis,

Ac pones monumenta

Laeta de cathedra *Tibi*

Festivae subito lucida gloriae.

Quem, *Dilecte Tua* de dubiis ages

Noltris arte triumphum,

Laetans hunc *Tibi* gratulor.

Dotes ast animi dicere singulas,

Haec conjunctio, nos quae tenet iniuicem,

Me moerente volentem,

(*Lex sancta!*) increpuit, lyra.

K

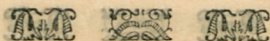
Non

3

56,

Non autem prohibet dicere, Te pari
Fratri velle sequi & gentis imagines

Clarae tramite; amica

Prædicente Lyra Tua

Par fies veteri stemmati honoribus.

Iam felix abitus sit, procul hinc bene,

Sis felix redeundo

Sis voti memor & mei.

Die xi. Calend. Aprilis.

Joachim. Guilielmus Weickhmann.

MDCCLVII.

Opponeur.

Nobilissimo ac Doctissimo

Constantino Ernesto Groddeck

Amico longe Acclumatisimo

S. D. P.

Carolus Renner. Ged.

L. L. C.

Opp.

Jam quoddam temporis spatium elapsum est, ex quo amicitia Tua jucundissima frui mihi licuit, cum cognationis vincula ab incunabulis nos jam jungerent. Singularia profecto amicitiae documenta mihi praebuisti, quibus aliud addere Tibi placuit; obtulisti enim mihi munus aduersarii contra disputationem Tuam pererudite elaboratam. Vires quidem meae satis exiguae huic conatui parum sufficiunt; tamen, licet cognitio Tua ad Ius tam antiquum quam recens recte intelligendum maxime necessaria haud vulgaris, & imperitia mea minime mihi sint ignota; tamen, inquam, amicitia, quae mihi Tecum intercedit, conjunctissima, obstat, quo minus officium hocce recusem. Industria Tua, quam in Athenaeo nostro litteris dedisti, inter omnes constat. Felicissimus es, cum exempla celeberrimorum GRODDECKIORVM successu sequaris prosperrimo. Sic etiam honores Magnifici Tui Parentis & Nobilissimae gentis Tuae aliquando procul dubio Te excipient. Viue ergo bene beateque, & quod de prima optimaque aetate adhuc restat, studiis trade, vt mediam patriae, ultimam Tibi ipsi dare possis. Ego vero nullus plane dubito, Te amicitia Tua & in posterum me profecuturum, ac in hoc omnem curam operamque ponam, ne vsquam ea indignus videar. Dabam e Musaeo die xxx. Martii A. R. S. MDCCLVII.

ULB Halle

3

002 713 802

56,

10

M.
1757/1

191

EXERCITATIO JURIS

QUA

EXPONITUR QUAESTIO

VTRVM II QVI SVB TVTELA VIVVNT
HODIE SVI SINT AN ALIENI
JVRIS HOMINES?

PRAESIDE

MARTINO GOTTLIEB PAVLI

J. V. D. JUR. ET HIST. PROF. PVBL. ET ATHEN. INSPECT.

DIE XXVI. APRIL. A. R. S. CIOIO CCLVII.

IN AVDITORIO MAXIMO

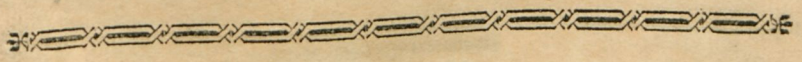
AD DISCEPTANDVM PROPOSITA

AB

AVCTORE

CONSTANTINO ERNESTO GRODDECK

L. L. C.

GEDANI

TYPIS THOMAE JOANNIS SCHREIBERI, SENATVS
ET ATHENAEI TYPOGRAPHI.

